PRIMORSKI DNEVNIK

Poštnina plačana v gotovini Abb postale I gruppo | Cena 60 lir | Leto XXIII. Št. 248 (6832) | TRST, petek, 20. oktobra 1967

MOBILIZACIJA POSLANCEV VSEH STRANK

Poslanska zbornica zaseda nepretrgoma zaradi obstrukcije MSI in PLI

Ustvarila se je svojevrstna večina od KPI prek PSU do KD za odobritev zakona o volitvah v deželah - Zaključena razprava o zunanji politiki v senatu

RIM, 19. — V poslanski zbornici se nadaljuje zagrizena bitka desnice, ki izkorišča vse mogoče izgovore za zavlačevanje odobritve zakonskega predloga o volitvah v deželah z navadnim statutom. Zato je tudi prišlo do svojevrstne mobilizacije poslancev večine, katerim bistveno pomagajo tudi poslanci KPI. Seje namreč formalno sploh niso prekinili in misini ter liberalci samo čakajo ugoden trenutek, da se ugotovi, če ni v zbornici legalnega števila prisotnih, kar seveda zadostuje, da se seja prekine. Zato je večina, ki je za deželne, prisiljena imeti v dvorani ali vsaj na hodnikih, vedno zadostno število poslancev, da se taki manevri preprečijo.

Včeraj se je seja zavlekla pozno v noč in se je končala šele ob 4.30, ko je utrujenost zmagala in ko je misinski poslanec Almirante ugotovil, da ni več v dvorani zadostnega števila poslancev. Vsi predhodni poskusi, da bi sejo prekinili, pa so bili zaman in je večina zavrnila tudi predlog liberalca, da bi se dovolil poslancem vsaj potreben čas za počitek, češ da tega «ne more preprečiti nobena večina».

Današnja seja se je pričela ob 10.30 in torej samo šest ur po prekinitvi prejšnje, kar po pravilniku še vedno dopušča, da se seja ima za neprekinjeno. Odobren je bil tudi drugi člen zakona in pričela se je naporna razprava o tretjem, za katerega so liberalci in misini predložili številne popravke, podpopravke, popravke popravkov itd., vedno z namenom zavlačevanja.

Vzporedno s tem je prišlo tudi do polemik glede tolmačenja 82. člena pravilnika dela poslanske zbornice, ki predvideva, da lahko predsednik prekine razpravo o posameznih členih, pri čemer ni bilo več doseženo soglasje, ker so tudi komunisti izrazili pomisleke, da bi se člen preveč široko razumel. Zato se je zbrala komisija o pravilniku, ki je prepustila odločilno besedo predsedniku zbornice.

Lahko se predvideva, da se bo bitka nadaljevala, saj zakon vsebuje 46 členov, predloženih pa je preko 200 popravkov. Zato je predsednik demokristjanske skupine pozval poslance, naj bodo prisotni po 18 ur nepretrgoma in to tudi v nedeljo. Komunisti so zagotovili stalno prisotnost po 100 poslancev. Predsednik socialistične skupine je poslal vsem socialističnim poslancem pismo, v katerem pravi, da so vsi brez izjeme obvezani biti prisotni v zbornici in to tudi člani vlade in vodstva stranke. Razdeliti so jih v tri izmene, ki jih predsedstvo skupine kliče po predhodnem redu na zasedanje. Vodstvo socialistične skupine poslanske zbornice je tudi predvidelo, da bo zbornica zasedala tudi v nedeljo, zaradi česar so že odpovedali vsa za nedeljo napovedana zborovanja in sestanke stranke.

Vse torej kaže, da bo zakon nedvomno sprejet in ni nobene stvarne možnosti, da bi liberalcem in misinom njih zavlačevalna taktika uspela ter da bi se večina utrudila, kar je še zlasti nemogoče, ker ne razpolaga samo z glasovi KD in PSU temveč z objektivno zelo pomembno podporo komunističnih poslancev, ki so znatno bolj disciplinirani kot poslanci večine. Seveda pa gre pri tem za pomembno predvolilno kampanjo desnice, ki bo torej usmerjena proti deželam, pa drugi plati pa za nič manj pomembno obveznost večine levega centra za ustanovitev dežel z običajnim statutom.

V senatu se je zaključila razprava o zunanji politiki in je vladna večina odobrila resolucijo, ki potrjuje izjave predsednika vlade in zunanjega ministra.

V razpravo je danes posegel socialistični senator Banfi, ki se je omejil na vprašanje Vietnama in ki je ugotovil, da stalno stopnjevanje vojne ne vodi nikamor ter da so zaradi tega potrebni vedno večji napori za rešitev spopada. Zaradi tega se ne more zahtevati, da bi socialistična stranka odstopila od svojega stališča obsodbe ameriškega bombardiranja s pretvezo, da tako stališče koristi komunistom. Sen. Banfi je nato prav v imenu prijateljstva z ZDA zahteval, da se zaveznikom pove jasno stališče in da se jim pove, da ne bi zgubili na prestižu, če bi brezpogojno prekinili bombardiranje.

Republikanci sicer v senatu nimajo svojega predstavnika, vendar je v razpravo po svojem glasilu posegel La Malfa, ki se ne strinja z italijanskim stališčem glede pogodbe o neširjenju atomske oborožitve. La Malfa pravi, da je bila Italija med prvimi, ki so porivali Rusijo in ZDA k taki pogodbi, sedaj pa je ponovno med prvimi, ki iščejo izgovore in med njimi večino takih, ki so za italijanske prilike samo prestižnega značaja. List pravi, da Italija obsoja ZDA, kadar vodijo trdo politiko, kadar naredijo korak naprej na poti pomirjenja, pa jim ne pomagajo. Republikanci v bistvu torej zahtevajo spremembo stališča glede tega vprašanja, kar bo nedvomno dobilo večjo težo v poslanski zbornici, kjer so neposredno prisotni s štirimi poslanci.

Fanfani je v svojem zaključnem odgovoru dejal, da so v zadnjih razgovorih obvestili Amerikance glede Vietnama o stališčih vseh italijanskih političnih skupin in da je to napravil tudi predsednik republike. Nato je deja Fanfani, da je Italija svoje stališče sporočila tudi Hanoju in večkrat Sovjetski zvezi ter med drugim tudi včeraj, ko je sprejel sovjetskega veleposlanika v Rimu. Fanfanijev odgovor je ponovno dvoumen in se lahko razlaga tudi kot nadaljnji korak k obsodbi bombardiranja, saj v teh izjavah ni več niti sledu o ne tako starih izjavah o popolnem razumevanju ameriške politike.

Glede Grčije je Fanfani polemiziral s sen. Terracinijem, ki je zahteval, da Italija odpokliče veleposlanika, da ta ukrep ne bi bil učinkovit in da ga niso izvedle niti vzhodne države. Veleposlanika je odpoklicala samo Danska, vendar kot posledico, ker so zaprli člana njih veleposlništva. Glede vprašanja pogodbe o neširjenju atomske oborožitve je Fanfani uporabil staro formulacijo, vendar jo je uokviril samo v vprašanja «miru in pomirjenja» brez pogojnikov in ustreznih izboljšav za ostale države, tako da se lahko predvideva, da se bo ta formulacija v razpravi v poslanski zbornici docela prilagodila zahtevam La Malfe. S tem pa seveda še ni rečeno, ali gre samo za formalen odmik ali za resnično novo stališče.

Uprave bolnišnic so na osnovi vladne obljube, da bo prevzela dolgove zavarovalnih ustanov, prenesle do 20. novembra izvršitev sklepa, da ne bodo sprejemali bolnikov zavarovancev. Prvotni sklep je predvideval, da se bo pričela ta svoje vrstna zapora že 1. novembra.

Angleška banka zvišala obrestno mero

LONDON, 19. — Angleška banka je zvišala obrestno mero od 5,5 odst. na 6 odst., kar je utemeljila splošno težnjo zvišanja obrestne mere na mednarodnem tržišču. Posledice je za sedaj težko oceniti. Ta ukrep je kritizirala britanska trgovinska zbornica, ki pravi, da ima vsako zvišanje obrestne mere negativne posledice na trgovinsko izmenjavo in da vodi k inflacionizmu. Po drugih komentarjih pa gre predvsem za ukrep obrambe funta in prilagoditev mednarodnim okoliščinam.

PO PRISTANKU VESOLJSKE SONDE NA VENERI

Sovjetski znanstveniki o izrednem uspehu «Mariner 5» je včeraj letel blizu Venere

Številne čestitke sovjetskim voditeljem - V SZ se pripravljajo za pošiljatev ladje s človeško posadko na Luno

MOSKVA, 19. — V Moskvi so dobili številne brzojavke s čestitkami k uspehu z vesoljsko ladjo «Venera 4». Glavni tajnik OZN U Tant je poslal predsedniku sovjetske vlade Kosiginu brzojavko, v kateri pravi med drugim, da pomeni ta uspeh novo napredovanje v prodiranju človeka v tajnosti vesolja in novo zmago sovjetskih znanstvenikov in inženirjev, nad čemer bi moralo biti vse človeštvo ponosno. Na koncu izraža U Tant upanje, da bo ta uspeh prispeval k mednarodnemu sodelovanju v raziskovanju vesolja

Brzojavke s čestitkami so poslali tudi predsednik italijanske republike Saragat, predsednik vlade Moro in zunanji minister Fanfani.

Tudi maršal Tito je z brzojavko Brežnjevu v imenu jugoslovanskih narodov čestital sovjetskemu ljudstvu, sovjetski vladi in sovjetskim znanstvenikom, ki so prvi v zgodovini sveta vzpostavili zvezo s planetom Venero, za velik uspeh in jim zaželel nadaljnje uspehe.

Agencija Tass poroča, da je vesoljska sonda poslala podatke, iz katerih izhaja, da je površina Venere sestavljena iz trde skale.

Sovjetski znanstvenik Siforov je izjavil, da iz podatkov, ki so jih dobili, izhaja, da imajo skale na površini Venere enake fizične lastnosti kakor silikati. Dodal je, da bodo morali podatke o tem še preveriti z avtomatsko postajo na Venerinih tleh. Znanstveniki, ki so sodelovali pri načrtu sonde, so izrekli mnenje, da, če so na Veneri kakršne koli oblike življenja, so vsekakor popolnoma drugačne kakor na Zemlji. Neki znanstvenik, ki so ga vprašali, kdaj misli, da bodo lahko poskušali poslati na Venero vesoljsko ladjo s človeško posadko, je odgovoril, da se bo to lahko zgodilo leta 1980. Drugi znanstveniki pa so navedli poznejše datume.

Kar se tiče možnosti kakršnih koli oblik življenja na Veneri, je član sovjetske akademije znanosti Nikolaj Krasilnikov mnenja, da je na Veneri mogoče življenje posebnih vrst mikroorganizmov. Na Zemlji so namreč mikrobi, ki prenesejo temperaturo tudi 130 stopinj C. Prav tako so na Zemlji mikroorganizmi, ki prenesejo pritisk sto atmosfer. Ker so ugotovili, da so v atmosferi Venere tudi majhne količine kisika poleg vodnih hlapov in ogljikovega dioksida, dopuščajo možnost obstoja mikroorganizmov, ki v laboratorijih na Zemlji ostanejo pri življenju z zelo majhnimi količinami kisika. Krasilnikov je poudaril, da je postavil samo domnevo, in je dodal, da znanstveniki ne morejo izključiti, da je pred milijoni leti bila atmosfera Zemlje podobna atmosferi Venere. To ni preprečilo obstoja mikroorganizmov in njihovega razvoja vzporedno s spremembami strukture zemeljske atmosfere, tako da so se razvili v višje vrste. Na vsak način bo dokončna beseda o tem izrečena po poznejših raziskavah. Že sedaj pa se lahko reče, da so podatki, ki jih je zbrala sonda, izredne važnosti za biologe.

Znanstvenik Tavson ugotavlja, da so na Veneri bistveni elementi za sestavo molekule, čeprav ni osnovnega elementa, ki je dušik. Zatem ugotavlja, da zelo visoka temperatura uničuje beljakovine, in domneva, da zaradi tega ne more biti na Veneri nobenega življenja, vsaj takega, kakršno poznamo na Zemlji. Kar se tiče drugih vrst molekularne zgradbe, pa pravi znanstvenik, da si jih je težko zamisliti, ker da bi to bilo v nasprotju z vsemi znanimi zakoni fizike, kemije in biologije na Zemlji. Toda nihče ne more izjaviti, da ne bo Venera presenetila.

Tavson je tudi izjavil, da na podlagi prvih pregledov podatkov, ki jih je poslala sonda, se lahko reče, da sta struktura Venere in njen razvoj mnogo bolj zapletena, kakor so si mislili pisatelji znanstvene fantastike. «Lahko že trdimo, pravi znanstvenik, da je zaradi pomanjkanja magnetnega polja sestava skal na Veneri drugačna, kakor so podobne formacije na Zemlji. Vsekakor bodo prihodnja raziskovanja omogočila nadaljnja pojasnila.»

Profesor Prokofjev pa pravi, da je površina Venere topla in suha puščava.

Graditelj sonde je izjavil, da so s sedanjim poskusom dosegli vse smotre, ki so si jih bili zastavili. Dejal je, da so vsi aparati izvrstno delovali, in še posebno med padanjem kabine na Venero. Elektronske naprave so bile okrepljene z novim sistemom, ki lahko ugotovi morebitne pokvarjene dele aparata in jih nadomesti z novimi. Ta posebni aparat pa sploh ni imel potrebe delovati, ker je vse potekalo po določenih načrtih brez okvar. Izjavil je tudi, da je bil še posebno učinkovit poseben aparat, ki so ga na Zemlji uporabljali za nadzorovanje namišljenih pogojev v vseh fazah poskusa. Tudi poskus s toploto so napravili na tak način, da ni bilo nobenega presenečenja, ko je krogla dosegla 280 stopinj na površini Venere. Drugi poskusi na Zemlji so vsebovali vse možnosti, ki lahko nastanejo med vesoljskim poletom. Nobene stvari niso prepustili slučaju, in aparati so samo ponovili v štirih mesecih letenja proti Veneri, kar so bili že «navajeni» delati na Zemlji.

Sovjetski vesoljec Bikovski je v Londonu izjavil, da pripravljajo v Sovjetski zvezi vesoljsko ladjo, ki naj bi ponesla ljudi na Luno. Poudaril je, da so za tak polet potrebne dolge študije. Ko so ga vprašali, ali bi hotel biti prvi sovjetski državljan, ki bi prišel na Luno, je odgovoril: «To je tajnost, toda povedati vam moram, da me je moja žena prosila, naj ji darujem kamne z Lune: ali se je moč upreti prošnji ženske?» Na vprašanje, ali misli, da bodo Sovjeti lahko prišli prvi pred Američani na Luno, je odgovoril, da po njegovem mnenju Sovjetska zveza lahko tekmuje pri tem z ZDA. Na vprašanje, ali so po njegovem mnenju ženske kot kozmonavtke boljše ali slabše od moških, je odgovoril, da so si eni in drugi enakovredni. O nesreči, ki je doletela Komarova, je izjavil, da se je to zgodilo zaradi slabega delovanja padala. Na koncu je izrazil upanje, da se bo nadaljevalo sovjetsko-angleško sodelovanje na vesoljskem sektorju, kakor se je to zgodilo s sedanjim sovjetskim poskusom.

PASADENA, 19. — Ameriška vesoljska postaja «Mariner 5» je letela danes blizu Venere. Postaja, ki tehta 245 kilogramov, je letela 3968 kilometrov daleč od Venere ob 18.35 in se je čez dve minuti oddaljila. NASA je javila, da je «Mariner 5» tedaj letel s hitrostjo 30.773 kilometrov na uro. Vsi aparati so redno delovali. Čez štiri minute je postaja letela za Venero, in sicer kakih dvajset minut. Znanstveniki bodo podatke, ki so jih dobili od sonde, proučili in primerjali s podatki sovjetske sonde.

V ZDA SE ŠIRI VAL DEMONSTRACIJ PROTI VOJNI

Vojaška ojačenja v Washingtonu v zvezi z jutrišnjo demonstracijo

Ustanovljeno združenje demokratov, ki nasprotujejo ponovni Johnsonovi kandidaturi

WASHINGTON, 19. — V ZDA se nadaljujejo v vedno večjem obsegu demonstracije proti vojni v Vietnamu. V Washingtonu krožijo govorice, da namerava Pentagon zaradi obsega, ki so ga demonstracije zavzele, poklicati v soboto štiri bataljone vojakov, skupno 3500 mož, da zavarujejo poslopje, v katerem je sedež ameriškega departmaja za obrambo. Kakor je znano, je za soboto določena v Washingtonu velika protimilitaristična demonstracija. Računa se, da se bo demonstracij udeležilo okoli sto tisoč mladih ljudi. V Pentagonu upajo, da se bodo demonstranti omejili na poslušanje raznih govornikov.

Včeraj in danes so bile demonstracije proti vojni v Vietnamu na številnih ameriških univerzah. Več študentov so aretirali. V Oaklandu se že več dni nadaljujejo demonstracije. Do sedaj so aretirali 300 študentov. Kalifornijski guverner je celo zagrozil, da bo poklical narodno stražo, če se bodo demonstracije nadaljevale.

Demokrati, ki nasprotujejo novi Johnsonovi kandidaturi na predsedniških volitvah prihodnjega leta, so ustanovili vsedržavno politično združenje. Združenje poudarja, da nova Johnsonova kandidatura ne bi bila v korist demokratične stranke in predvsem zaradi njegove politike v Vietnamu. Združenje bo imelo vsedržavni kongres prihodnji mesec v Chicagu.

Jutri bo Naser sprejel Beeleya

KAIRO, 19. — «Al Ahram» piše, da se bo predsednik Naser pogovarjal v soboto s predstavnikom britanske vlade Beeleyem, ki mu bo izročil Brownovo poslanico. Jutri bo Naser med razgovorom s predsednico indijske vlade Indiro Gandi, ki je prispel danes v Kairo, poročal o dosedanjih posvetovanjih med Kairom in Londonom. List pravi dalje, da je egiptovska vlada obveščala arabske in afriške države o obnovitvi posvetovanj z britansko vlado

Angleški predstavnik Beeley je odšel danes k Sueškemu prekopu, kjer so blokirane štiri angleške ladje, da se prepriča o težavah, ki so povezane z njihovo deblokado. V Kairu poudarjajo, da je za obnovitev plovbe po Sueškem prekopu, ne glede na tehnično plat, potrebna predvsem rešitev sedanje krize; kajti v sedanjih okoliščinah bi bil nujno potreben tudi sporazum z Izraelci, ki so na nasprotnem bregu prekopa.

V angleških krogih poudarjajo, da obnovitev angleško - egiptovskih diplomatskih odnosov ni povezana s tem, da ZAR sprejme ali ne nekatere britanske zahteve ali predloge. Vendar pa ugotavljajo, da podaljšanje krize in blokade Sueškega prekopa neposredno ogroža življenjske interese Velike Britanije na Srednjem vzhodu. Prav zaradi tega vodi Velika Britanija v OZN kampanjo za čim prejšnjo rešitev krize in išče istočasno obnovitev svojih odnosov z ZAR.

Odposlanec britanske vlade Harold Beeley se je včeraj sestal z egiptovskim ministrom za narodno usmerjanje. Govorila sta med drugim tudi o morebitnih vzajemnih olajšavah za izmenjavo informacij.

Britanski protest v Washingtonu

LONDON, 19. — Foreign Office je javil, da je britanski poslanik v Washingtonu izročil ameriškemu državnemu departmaju noto svoje vlade, s katero izraža veliko skrb zaradi vala protekcionizma v ZDA. V noti je tudi rečeno, da bo britanska vlada skupno z drugimi vladami eventualno sprejela ukrepe v okviru GATT, če bodo ZDA nadaljevale svojo protekcionistično politiko.

Proces v Grčiji proti 38 obtoženim

ATENE, 19. — Nadaljuje se proces proti 38 osebam, ki jih pred vojaškim sodiščem obtožujejo kršitve izrednega stanja in vohunstva. Danes so tudi pričeli formalno sodno preiskavo proti glasbeniku Teodorakisu in poslancu levičarske stranke EDA. Obdolžujejo ga aktivnosti proti režimu in da je nosil uniformo podčastnika, ko so ga aretirali.

Kaže, da pripravljajo proces, na katerem bodo skupaj z njim obdolžili še 30 drugih oseb, ki so zaprte in katerih «krivde» proučuje vojaško sodišče. Posebna komisija pa proučuje položaj 22 poslancev stranke centra, od katerih jih je nekaj v domačem priporu, nekaj pa izgnanih na otok Folegrandos. Komisija odloča, katere bodo izpustili in katere bodo predali vojaškemu sodišču pod obtožbo protidržavne dejavnosti.

Grški ministrski predsednik Kollias je danes sprejel skupino ameriških novinarjev, katerim je dejal, da bi ukinitev ameriške vojaške pomoči služila samo «mednarodnemu komunizmu» Obdolžil je evropski svet, da se je «vmešal v notranje grške zadeve», glede volitev pa je dejal, da bodo, «kadar bodo za to ustrezni materialni in moralni pogoji»

«Cunard Line» v krizi

LONDON, 19. — «Cunard line» bo prodala še tri ladje, tako da ji bodo ostale samo še tri velike potniške ladje. Gre za največjo britansko družbo, ki je vzdrževala potniške zveze in ki je že prodala Amerikancem največjo potniško ladjo na svetu «Queen Mary», v kratkem pa bo prodala še enako ladjo «Queen Elizabeth». Sedaj bodo dali v prodajo še tri potniške ladje: «Caronia», «Carinthia» in «Sylvanie». Družba je imela lani hude finančne izgube tudi zaradi stavk, delno pa zaradi krize na Srednjem vzhodu in hude konkurence na progi proti ZDA. V letu 1968 bo imela družba samo še ladje «Carmania» in «Franconia» ter ladjo «Queen Elizabeth II.», če jo bo ladjedelnica pravočasno izdelala.

RAZOROŽITVENA KONFERENCA

Romunski pridržki k pogodbi o neširjenju jedrskega orožja

ŽENEVA, 19. — Romunska delegacija je predložila danes na razorožitveni konferenci delovni dokument, ki vsebuje vrsto sprememb k sovjetskemu načrtu proti širjenju jedrskega orožja. Romunski delegat je izjavil, da načrt pogodbe ni še v skladu z vsemi potrebami pravične pogodbe, ki bi bila sprejemljiva za vse države. Po mnenju romunske vlade je torej potrebno izpolniti važne praznine in pri tem upoštevati, da mora pogodba spoštovati predvsem temeljno koncesijo suverenosti in enakosti med državami podpisnicami, in o teh načelih se nima nihče pravice pogajati.

Spremembe, ki jih predlaga Romunija, so številne, ter gredo od uvoda do glavnih členov. V uvodu predlaga Romunija določitev smotrov pogodbe, ki se mora uokviriti v proces razorožitvenih ukrepov. To je mogoče doseči, samo če se ustavi izdelovanje jedrskega orožja, če se prepove uporaba tega orožja in če se uničijo vse sedanje zaloge tega orožja in njihovi nosilci.

Uvod mora tudi nedvoumno določiti, da mora imeti vsaka država pravico začeti znanstvena raziskovanja na enakopravni podlagi in brez razlike. Poleg tega se mora izjava o namenih spremeniti v izjavo o obveznostih, ki bi jih morale jedrske države sprejeti, da se bo nadaljevala razorožitev.

Romunski dokument vsebuje tudi dodatke in spremembe k členom pogodbe in priporoča zlasti: 1. Jedrske države naj se jasno obvežejo, da bodo izvedle konkretne razorožitvene ukrepe v petih letih po podpisu pogodbe. Če se po poteku tega roka stanje ne bi menjalo, bi imeli podpisniki pravico zadevo znova proučiti in odločiti o ukrepih. 2. Jedrske države se morajo obvezati, da ne bodo nikoli in v nobenih okoliščinah uporabljale jedrskega orožja proti državam, ki ga nimajo. 3. Vse države morajo biti udeležene pri pridobitvah jedrske znanosti in tehnologije. 4. Iz pogodbe naj se zlasti odstrani pravica veta jedrskih držav. Romunska delegacija meni, da bi morala vsaka država podpisnica imeti možnost, da svobodno sprejme ali zavrne kako spremembo. 5. Izboljša naj se določila umika iz pogodbe v smislu, da izredni dogodki lahko dovoljujejo umik neke države, toda o teh izrednih dogodkih mora vsaka država sama presojati. Konferenca o reviziji pa se mora spremeniti v mehanizem periodičnega značaja.

Kar se tiče nadzorstva, je romunski delegat poudaril, da mora nadzorstvo biti veljavno za vse, za jedrske in nejedrske države. Po njegovem mnenju se pogodba lahko izboljša in ta naloga pritiče razorožitvenemu odboru, ki mora delati brez naglice, «kajti naglica je slaba svetovalka». Delo konference se bo nadaljevalo v torek.

Per Borten zaključil razgovore v Beogradu

BEOGRAD, 19. — V Beogradu so se danes končali uradni jugoslovansko - norveški razgovori med predsednikom zveznega izvršnega sveta Špiljakom in predsednikom norveške vlade Per Bortenom in njunimi sodelavci. V današnjih razgovorih v rezidenci Bortena na Dedinju je norveški predsednik vlade seznanil člane jugoslovanske delegacije z vprašanji notranjega razvoja na Norveškem in prikazal poglede svoje vlade na neka mednarodna vprašanja, predvsem na vprašanje vojne v Vietnamu in krize na Bližnjem vzhodu. Per Borten je pokazal zanimanje za pobude devetih evropskih držav za sklicanje konference zastopnikov evropskih parlamentov. Med razgovorom o jugoslovansko - norveških odnosih je prišla do izraza obojestranska želja in pripravljenost za razširitev tehničnega sodelovanja posebno v ladjedelniški industriji, v transportu in turizmu. Podrobneje se bodo o tem sodelovanju pomenili na bodočem sestanku mešanega jugoslovansko-norveškega komiteja za gospodarsko sodelovanje. Neposredno pred razgovori je Per Borten sprejel v svoji rezidenci skupino bivših jugoslovanskih internirancev na Norveškem v času druge svetovne vojne. Po razgovorih pa je norveški predsednik priredil v hotelu «Metropol» kosilo v čast predsedniku zveznega izvršnega sveta Mike Špiljaka in njegove soproge. Popoldne je norveški predsednik vlade s soprogo in z ostalimi člani svojega spremstva odpotoval na kratek obisk v Zagreb, kjer si bo ogledal znamenitosti mesta, od koder bo jutri odpotoval s posebnim letalom v Split.

Razstava hrvaške likovne umetnosti v Ljubljani

LJUBLJANA, 19. — V prostorih Moderne galerije v Ljubljani so nocoj v navzočnosti uglednih zastopnikov družbeno - političnega in kulturnega življenja v Sloveniji in Hrvaški in številnih ljubiteljev umetnosti odprli razstavo sodobne hrvaške povojne likovne umetnosti. Ob posredovanju Moderne galerije jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti v Zagrebu so ljubitelji likovne umetnosti v Sloveniji imeli priložnost že petkrat se neposredno seznaniti z likovno umetnostjo Hrvaške. Sodijo pa, da bo sedanja razstava, v kateri je zastopanih 227 slikarskih in kiparskih del, najbolj popolno predstavila sodobno likovno hrvaško umetnost.

Gvatemalski književnik Miguel Asturias dobil Nobelovo nagrado za književnost

Izjavil je, da so vsi njegovi spisi izraz zahtev latinskoameriške celine ter predstavljajo politično in socialno plat - Lani je dobil Leninovo nagrado za mir

STOCKHOLM, 19. — Švedska akademija znanosti je dodelila Nobelovo nagrado za literaturo za leto 1967 gvatemalskemu poslaniku v Parizu Miguelu Angelu Asturiasu. Nagrada znaša letos 320.000 švedskih kron (približno 38 milijonov lir).

Glavni tajnik švedske akademije Oesterling je v priložnostnem govoru izjavil: «V svoji mladosti je Asturias začel gojiti globoko ljubezen do narave in do mitološkega sveta v svoji deželi, do folklornega bogastva, ki je primitivno, in do borbe za svobodo. Ti elementi so v njegovih literarnih delih. Delo novega nagrajenca je zaklad slik in simbolov, ki so postali neizčrpen vir navdihovanja.»

Oesterling je nato izjavil, da je Asturias «uvedel novo in kočljivo temo v svoje epično delo, t.j. borbo proti nadvladi severnoameriške «trusta», ter je nadaljeval: «Asturias se je popolnoma osvobodil tehnike pripovedovanja iz drugih romanov. Njegov eksplozivni stil dosežuje očitno povezavo s francoskim nadrealizmom. Vendar pa je zmožen ugotoviti, da izhajajo njegovi motivi vedno iz lastnih osebnih izkušenj.»

V Parizu so novega nagrajenca obdali številni časnikarji in moral odgovarjati na njihova vprašanja. «Da, je izjavil Asturias, v svojih knjigah govorim o revščini latinskoameriškega ljudstva, o revščini, ki je skupna značilnost vseh latinskih Američanov in ki jo je treba absolutno odpraviti. Problemi so predvsem gospodarski. Svet mora vedeti, da je treba odpraviti stanje, ki sili latinske Američane, da prodajajo svoje proizvode po zelo nizkih cenah, dočim morajo plačevati zelo visoke cene, za kar kupujejo v tujini proizvode, ki jih potrebujejo. To stanje ovira napredek Latinske Amerike.»

Asturias je omenil, da je napisal vse svoje romane v španščini. «Res je, je dejal, v svojem življenju sem se znašel v različnih okoliščinah. Včasih so mi bili v moji domovini naklonjeni, včasih sem bil prisiljen živeti v tujini. Mislim, da je to bila usoda skoraj vseh latinskoameriških pisateljev, zlasti v prvih letih tega stoletja. Napisal sem vse svoje romane v izgnanstvu. Vsi moji spisi predstavljajo politično in socialno plat. Biti hočejo izraz zahtev ljudstva moje celine in porajajočega se sveta.» Asturias je tudi izrekel mnenje, da je nagrada znatna spodbuda ne samo zanj, temveč za vso Latinsko Ameriko. Njegova žena je izjavila, da je nagrada zelo važna za domovino njenega moža. Zelo važna je za Latinsko Ameriko in za prihodnost vse te celine, «naše celine, ki jo tako ljubimo». Zatem se je Asturiasova žena obrnila k svojemu možu in mu čestitala k rojstnemu dnevu. Šele tedaj so se navzoči spomnili, da se je Miguel Angel Asturias rodil 18. oktobra 1899 in je dobil torej nagrado ko je dopolnil svoje 68. leto.

Miguel Angel Asturias, ki je romanopisec, pesnik in dramaturg, je med najbolj znanimi pisatelji Latinske Amerike. Rodil se je v Guatemali. Tedaj je v tej državi vladal diktator Estrada Cabrera. Asturiasov oče, ki je bil advokat, ni smel izvrševati svojega poklica, ker se je upiral diktaturi. Mati, ki je bila učiteljica, je morala zapustiti šolo. Tedaj se je vsa družina preselila v mestece Salama in se je posvetila trgovini, da se je lahko preživljala. Današnji nagrajenec je obiskoval v tem mestecu osnovno šolo in tu se je seznanil s kmečkim svetom Indiosov. Pozneje se je vrnil v Guatemalo, kjer je dokončal študije, hkrati se je posvetil politični dejavnosti ter je bil udeležen pri stavkah in demonstracijah proti Cabreri, ki so ga zrušili leta 1920. Tedaj je Asturias obiskal druge latinskoameriške države kot študentovski delegat Guatemale na raznih kongresih. Bil je tudi med ustanovitelji ljudske univerze. Toda demokratična vlada je trajala samo eno leto in leta 1921 je nastopila nova diktatura. Asturias se je tedaj preselil v Evropo, kjer je nadaljeval študije. Nekaj časa je bil v Londonu, nato pa je odšel v Pariz.

V Parizu je Asturias ustanovil skupno z nekim Urugvajcem splošno združenje latinskoameriških študentov in skupno z nekim Kubancem je začel izdajati revijo «Iman». V letih 1923-1928 je napisal «Gvatemalske legende» in «Gospod predsednik». Ta roman je bil iz političnih razlogov objavljen šele leta 1946 v Meksiku. Leta 1930 so bile «Gvatemalske legende» objavljene v Madridu, leto pozneje pa je bilo delo prevedeno v francoščino.

Asturias je pozneje odločno deloval proti diktaturi generala Ubica. Po padcu diktature je dobil razne diplomatske naloge v Meksiku, Buenos Airesu in Parizu in pozneje je bil gvatemalski poslanik v San Salvadorju. V tem času je napisal več del. Leta 1945, ko je padla Arbenzova vlada, se je za Asturiasa začela dolga doba izgnanstva. Odšel je v Čile in v Argentino. Leta 1959 je bil začasno v Guatemali s turističnim vizumom ter je nato odšel na Kubo, zatem pa v Evropo, Azijo, Sovjetsko zvezo in Francijo; tu je ostal do leta 1965. Ves ta čas je pisal. Leta 1966 je dobil Leninovo nagrado za mir. Istega leta, ko je bil izvoljen za predsednika Mendes Montenegro, je sprejel nadaljevanje diplomatske službe in je bil imenovan za gvatemalskega poslanika v Parizu.

Najvažnejši Asturiasov roman je «Gospod predsednik», ki ga je v Italiji objavil Feltrinelli pod naslovom «Il signor presidente». Asturias bo prišel novembra v Rim. To je sporočil po telefonu založniku Rizzoliju, ki je objavil njegovo zadnjo knjigo «Hombres de maiz».

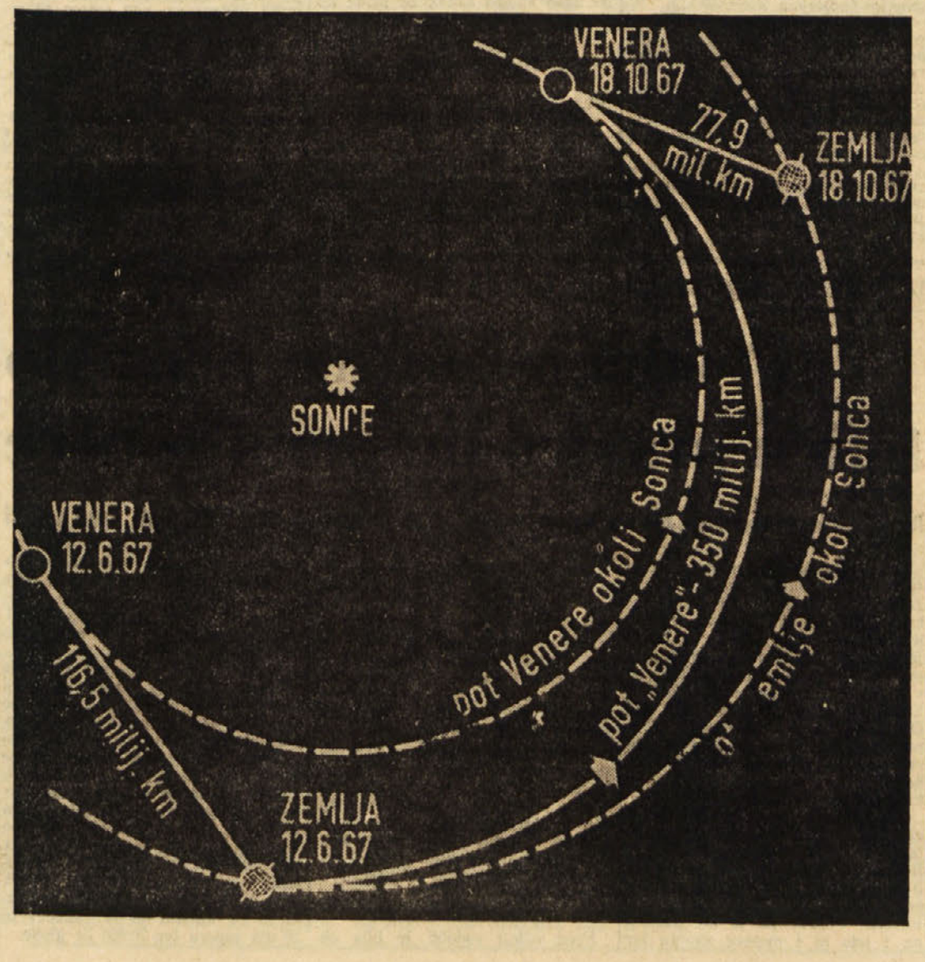

Vreme včeraj: najvišja temperatura 15.3, najnižja 10.7, ob 19. uri 12 stopinj, vlaga 40 odst., zračni tlak 1026,6 stanoviten, veter 15 km severovzhodnik, nebo jasno, morje skoraj mirno, temperatura morja 20.4 stopinje.

Tržaški dnevnik

Danes, PETEK, 20. oktobra
Felicijan
Sonce vzide ob 6.27 in zatone ob 17.12. Dolžina dneva 10.45. Luna vzide ob 17.56 in zatone ob 8.26.
Jutri, SOBOTA, 21. oktobra
Urška

VPRAŠANJE RAZLASTITEV EPIT V DEŽELNEM SVETU

Zagotovilo Berzantija o zaščiti manjšine in spoštovanju državnih zakonov pri razlaščanju

V odgovoru na resolucijo odv. Škerka, ki je sprožila razpravo o tem predmetu, je deželni predsednik sporočil tudi zavezo deželnega odbora, da se zaščitijo gospodarski interesi lastnikov zemljišč

V razpravi o zakonskem osnutku o uporabi prebitkov deželnih obračunov za leti 1964 in 1965 so včeraj razni predlagatelji najprej orisali predložene resolucije, nakar je razpravljalcem odgovoril najprej poročevalec Del Gobbo, za njim pa odbornik za finance Tripani. Predsednik deželnega odbora dr. Berzanti pa je v svojem odgovoru obravnaval nekatere načelne plati razprave ter odgovoril tudi na resolucije.

V okviru te razprave je svetovalec Slovenske skupnosti odv. Škerk načel vprašanje delovanja in novih razlastitev ustanove industrijskega pristanišča z resolucijo, na katero mu je dal predsednik Berzanti izčrpen odgovor.

Resolucija, ki jo je predložil Škerk, ugotavlja najprej, da je treba zagotoviti skladen razvoj vseh proizvodnih panog ob spoštovanju interesov vseh gospodarskih kategorij ter pravic slovenske narodne manjšine. Zatem omenja, da je ustanova industrijskega pristanišča v Trstu na podlagi vojaškega zakona, ki je v nasprotju s splošnimi in posebnimi pravicami, zaščitenimi po drugih zakonih, delovala preveč pogostoma na podlagi hudih diskriminacij. Resolucija zatem obvezuje deželni odbor, naj postavi kot pogoj za vsak prispevek omenjeni ustanovi (EPIT), da sprejme naslednje pogoje:

1. da se izdajo z vsedržavnim zakonom novi predpisi za EPIT;
2. da se pri morebitnem razširjanju upoštevajo gospodarske usmeritve in medobčinski regulacijski načrt, ki ga sedaj pripravljajo občine Dolina, Milje in Trst;
3. da se zaščitijo gospodarski in narodnostni interesi slovenske narodne manjšine;
4. da se omeji pravica do razlastitev izključno na infrastrukture.

Škerk je obširno orisal in utemeljil svojo resolucijo v govoru, iz katerega povzemamo glavne misli in zahteve. Dejal je, da je moral žal že petič načeti v deželnem svetu vprašanje EPIT in da so vsa stara vprašanja ostala nerešena; k njim pa so se dodala še nova. Slov. skupnost je predočila obema večinskima strankama lani v decembru in potem še večkrat žgoča vprašanja EPIT in zahtevala jasne posege. Te zahteve so se tikale vseh sektorjev dejavnosti slovenske narodne manjšine, ki jih izraža predložena resolucija. Kar se prve točke tiče, nam žalostna dolgoletna izkušnja razlaščencev nalaga, da ne smemo zanemarjati zaščite pravic lastnikov nepremičnin. Znano je namreč, da je EPIT razlaščal leta in leta po krivičnih cenah, in sicer na podlagi ukaza bivše ZVU, ki je podelil EPIT pravico, da je sam določal odškodnino, kar je v nasprotju z osnovnim zakonom iz leta 1865.

Kar se tiče pravic razlaščencev, je treba upoštevati dve plati: Prva plat se nanaša na odškodnino za škodo zaradi izgube imovine, druga pa zaradi škode «razlastitev za bodočnost».

Kar se tiče odškodnine razlaščenih nepremičnin, je treba odstraniti razne pomanjkljivosti sedanje ureditve. Predvsem bi morali novi predpisi določati, da se ne sme upoštevati zmanjšanje vrednosti nepremičnine zaradi njene vključitve v področje, ki je namenjeno za industrijo. Drugo vprašanje, ki se tiče zaščite pravic razlaščencev, se nanaša na gospodarske dohodke posestev in podjetij, ki ne izvirajo iz nepremičnin, kot so na primer odškodnina za trgovinske upeljave kmetijskih, trgovskih ali obrtniških razlaščenih podjetij. Zato bi moral novi zakon predvidevati odškodnino za upeljavo podjetja, za izgubo pravice do upokojitve, zaradi zmanjšanja obdelovalne površine, zaradi opuščene uporabe raznih naprav in orodja itd.

Škerk je nato navedel primer nepravične odškodnine, ko je sodišče prisodilo štirikrat več odškodnine kot EPIT, ki je tudi izgubil vse tožbe, katere so lastniki zemljišč vložili proti njemu. Za časa svojega obstoja je EPIT povzročil bivšim lastnikom, ki jih je več tisoč, zaradi prenizke odškodnine štiri milijarde škode. Zaradi tega je treba, tudi kar se postopka pri ugotavljanju odškodnine tiče, spremeniti norme EPIT, kajti v pravni državi ne sme biti dopuščeno razlaščanje v javnem interesu s teptanjem pravic državljanov. Zgodilo se je celo, da so pri določanju odškodnine upoštevali samo zemljišča in ne poslopij, ki so bila postavljena na njih.

Kar se tiče «razlaščanja za bodočnost», bi jih morali vedno upravičiti z načrti za resna dela, to je za industrijska podjetja in za infrastrukture. Zgodilo pa se je, da je EPIT prodajal zemljišča celo zasebnikom. Na zemljiščih EPIT so prodajali stavbišča celo za vile, ljudem, ki ne delajo v podjetjih v okviru EPIT, kot se je na primer zgodilo v naselju San Sergio. Seveda je imela ta dejavnost čisto druge namene, to je spremembo narodnostne sestave področij, ki so bila večinoma ali skoraj izključna last Slovencev, na katerih so tudi skoro izključno prebivali Slovenci. Iz upravnih in nadzornih organov pa so bili popolnoma izključeni dolinska in miljska občinska uprava ter predstavniki razlaščenih lastnikov.

Škerk je zatem omenil razne špekulacije ter protestno resolucijo, ki jo je sprejela dolinska občina 28. aprila lani, ko je Zveza industrijcev zahtevala razširitev EPIT za nadaljnjih 2.250.000 kv. m. Rekel je, da Slovenci niso proti industrializaciji, da pa mora upoštevati vse gospodarske dejavnike, ter skladni razvoj vseh kategorij in ne malega števila privilegirancev. Medobčinski regulacijski načrt, ki ga sedaj pripravljajo, predvideva področja za industrijski, kmetijski, urbanistični, turistični in gozdni razvoj.

Zatem je Škerk rekel, da ima vsako ljudstvo za svoje življenje potrebo po zemlji. Če jo Slovencem odvzamejo, bodo izumrli kot etnična skupina. V deželnem svetu je bilo svoj čas čuti vplivne glasove v obrambo pravice Židov do lastne zemlje. Prav bi bilo, da bi veljala takšna načela tudi za slovensko narodno manjšino. Na koncu je Škerk omenil tudi člen 6 posebnega statuta Londonske spomenice ter člena 3 in 4 deželnega statuta.

V svojem odgovoru je predsednik Berzanti dejal, da vsebuje resolucija odmev vprašanj in polemik, ki se le malo tičejo zakona, o katerem se razpravlja. Kljub temu pa da bo odgovoril in pojasnil stališče odbora do posameznih zahtev svetovalca Škerka, ki pa večinoma niso pristojne s pravnega in tehničnega vidika.

Dejavnost EPIT, ki je bil ustanovljen z ukazom bivše ZVU, sprejetim v italijansko pravno ureditev, je urejena z državnim zakonom. Z razliko drugih industrijskih področij ne nadzira dejavnosti EPIT dežela, marveč država. Zato ne more dežela s formalnega stališča posegati v vodenje EPIT, v katerem ni niti zastopana. Vendar meni odbor, da je treba čimprej preurediti EPIT s posebnim državnim zakonom, da se spremenijo in prilagodijo sedanji predpisi, v katerih se nedvomno čuti vpliv posebnih okoliščin, ko so bile izdane. Zlasti bi morali biti v vodstvenih organih EPIT bolj zastopane javne ustanove, ki so zainteresirane na ustanovi EPIT, s posebnim poudarkom na krajevne ustanove, ki niso sedaj udeležene, kot sta miljska in dolinska občina. Druga važna sprememba, ki bi jo morali uvesti, se tiče postopka pri pridobivanju in razlaščanju zemljišč po EPIT tako, da bi se prilagodila splošnim normam v tem pogledu za večjo zaščito lastnikov.

Zatem je Berzanti rekel, da se deželni odbor strinja z izbiro zemljišča v dolinski občini za gradnjo «Grandi Motori», potem ko so ugotovili, da zemljišče pri Orehu, ki so ga prvotno izbrali, ni primerno za ta namen. Deželni odbor se smatra za obvezanega, da pospešuje točno uresničenje načrta CIPE za Trst ter meni, da je zgraditev tovarne «Grandi Motori» bistvenega pomena ne le za gospodarski razvoj Trsta marveč vse dežele. Zato jo je treba pospeševati na vse načine v prepričanju, da to ustreza splošnim interesom vsega prebivalstva ne glede na kategorijo ali jezik.

Berzanti je rekel, da meni, da se ni moč sklicevati na načelne razloge za zaščito etničnih značilnosti področij, ki so pretežno last državljanov slovenskega jezika, proti nameravanim razširitvam industrijskega področja in še posebno proti namestitvi tovarne «Grandi Motori» v Boljuncu. Medtem ko odbor po eni strani potrjuje, da odločno nasprotuje vsem pobudam, katerih namen bi utegnil biti umetna sprememba teh področij, vendar po drugi strani poudarja, da se ne sme postavljati nobena ovira naravnemu človeškemu, gospodarskemu in družbenemu razvoju naše skupnosti, ker bi to ne bilo le v nasprotju z zakoni, marveč bi bilo tudi v škodo vsem. Razširitev industrijskih področij in namestitev novih tovarn jasno spada pod to drugo hipotezo.

Upoštevajoč, da ni mogoče odlagati sklepov glede lokacije tovarne «Grandi Motori», da se ne zavre začetek njene gradnje, ni mogoče iz tehničnih razlogov čakati za to izbiro na medobčinski regulacijski načrt tržaške pokrajine, ki bo pripravljen šele čez leto dni ali čez dve leti.

Tehnično nesprejemljiva je tudi zahteva, naj se razlaščanja omejijo samo na površine, ki so potrebne za infrastrukture. Naloga konzorcijev in podobnih ustanov, ki upravljajo industrijska področja, je ta, da pridobivajo zemljišča za nove tovarne, da zgradijo vse infrastrukture in potrebne napeljave, da jih popolnoma usposobijo njihovemu namenu, toda tudi, da jih izravnavajo z zemljiškimi deli, da se pripravijo površine, ki jih kasneje odstopijo podjetjem.

Berzanti je zatem dejal, da na podlagi dobljenih informacij lahko zagotovi, da je odločna namera EPIT glede zemljišč za «Grandi Motori» ta, da pridobi zemljišča sedanjih lastnikov predvsem z zasebnimi pogajanji in ne z razlaščanjem, ter s tem, da na vsak način zagotovi pravično ceno.

Zaradi tega ni upravičena zahteva v resoluciji, naj bodo vsi bodoči prispevki dežele EPIT pogojeni po sprejetju določenih zahtev, ki bi jih morali poleg drugega sprejeti s posebnim državnim zakonom. Na vsak način se tičejo prispevki dežele ustanovi EPIT, kot prispevki za druga področja, samo infrastruktur. Ustanovi EPIT so doslej dali 750 milijonov lir za zgraditev železniške zveze med Žavljami in Orehom in tudi naslednji prispevki bodo služili dopolnitvi te zveze, ki nima med drugim nič skupnega z «Grandi Motori».

Morebitna zapora nad deželnimi prispevki ustanovi EPIT za koristna dela, kot predlaga Škerkova resolucija, bi le škodila razvoju tega industrijskega področja in s tem posredno deželnemu gospodarstvu. Iz vseh teh razlogov odbor ne sprejme resolucije v sedanji formulaciji, pri čemer pa poudarja, da se smatra za obvezanega tudi zaradi napotil sil leve sredine, ki ga podpirajo, da bo deloval na tem, da se z državnim zakonom spremenijo predpisi, ki urejujejo dejavnost EPIT ter da se zaščitijo gospodarski interesi lastnikov zemljišč, na katerih bo zrasla tovarna «Grandi Motori» v dolinski občini.

V svojem odgovoru Berzantiju je Škerk rekel, da vztraja na svoji resoluciji razen na četrti točki, ker ni prejel odgovora glede zaščite slovenskega prebivalstva, zaradi česar je zahteval, da se o resoluciji glasuje. Predsednik deželnega sveta dr. de Rinaldini je rekel, da po njegovem ni moč glasovati o resoluciji, češ da ni pristojna. Pri tem pa se ni razvila razprava o postopku, ker je predsednik Berzanti ponovno spregovoril in rekel, da se strinja s tem da se zaščiti slovenska narodna manjšina. Odv. Škerk je rekel, da smatra te Berzantijeve besede kot dodatek k njegovi izjavi in kot ugoditev tretji točki njegove resolucije, zaradi česar ga odgovor zadovoljuje, ga vzame na znanje in umakne resolucijo.

Seja miljskega občinskega odbora

Na seji občinskega odbora, ki je bila v sredo zvečer v Miljah, je župan Millo poročal o položaju v ladjedelnici Felszegi in o škodljivih posledicah, ki bi jih utrpelo gospodarstvo v miljski občini, če bi omenjena ladjedelnica prenehala z obratovanjem. Nato je obvestil odbor o stikih, ki jih je imel z vodstvom ladjedelnice, predstavniki deželne oblasti ter zastopniki svetovalskih skupin za skupno akcijo v obrambo ladjedelnice. Po poročilu župana in upoštevajoč dejstvo, da je omenjena ladjedelnica te dni dobila naročila, ki zagotavljajo zaposlitev sedanjih 500 delavcev in nameščencev, je odbor naročil županu, naj ukrene vse potrebno, da se bo zagotovilo nadaljnje obratovanje

Gen. konzul Tepina na obiskih v Vidmu

Generalni konzul SFRJ v Trstu inž. Marjan Tepina je včeraj obiskal videmsko pokrajino. Dopoldne ob 11. uri je bil na vljudnostnem obisku pri videmskem prefektu dr. Tomasu Bevivinu, nato pa ga je sprejel predsednik pokrajinske uprave prof. Luigi Burtolo. Popoldne je bil na vljudnostnem obisku tudi pri videmskem županu dr. Brunu Cadettu.

SINOČI V MALI DVORANI KULTURNEGA DOMA

RAZGIBAN OBČNI ZBOR NAŠE GLASBENE MATICE

Pred dnevnim redom so orkester GM in solisti izvajali kratek koncertni program

V Mali dvorani Kulturnega doma je bil sinoči redni 22. občni zbor, katerega se je udeležilo izredno veliko število članstva, povabljenih gostov in ljubiteljev glasbe in glasbene vzgoje. Pred samim občnim zborom je nastopil godalni orkester GM pod vodstvom dirigenta Oskarja Kjudra, ki je s sodelovanjem pianistke Danijele Nedoh izvajal najprej Mozartov klavirski koncert, nato pa s sodelovanjem violinistov - solistov Žarka Hrvatiča in Aleksandra Zupančiča Bachov violinski koncert. Izvajalci so želi za svoje izvajanje zasluženo priznanje.

Občni zbor je vodil tajnik GM Silvan Mesesnel, ki je najprej dal v odobritev dnevni red, nato pa je podal poročilo predsednik GM Dušan Hreščak, ki se je dotaknil vseh bistvenih problemov GM, predvsem pa vprašanja njenega javnopravnega priznanja. V uvodu svojega poročila je pozdravil prisotne goste: prof. Roka Klopčiča, ki je zastopal Akademijo za glasbeno umetnost iz Ljubljane, prof. Matijo Tercelja, predsednika skupnosti glasbenih šol Slovenije in direktorja zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje iz Ljubljane, predsednika SKGZ Borisa Raceta, predstavnika SPZ Edvina Švaba in vse prisotne. Sledila so poročila ravnatelja šole GM prof. Gojmirja Demšarja o delu šole, poročilo prof. Janka Sluge o delovanju orkestra, blagajniško poročilo in nato referati prof. Demšarja o pomenu glasbene vzgoje pri nas, prof. Janka Sluge o pomenu lastnega orkestralnega ansambla in prof. Ignacija Ote o Glasbeni matici in zborovskem petju.

Poročilom je sledila živahna in dolga razprava, v katero so z mnogimi koristnimi predlogi posegli številni člani in v uvodu katere so občni zbor pozdravili prof. Klopčič in prof. Tercelj iz Ljubljane, Boris Race v imenu SKGZ in Edvin Švab v imenu SPZ. Zaradi pozne ure se bomo k zanimivim poročilom in k bistvenim točkam iz živahne diskusije še povrnili.

Po poročilu nadzornega odbora, ki ga je podal Dušan Košuta in po sprejeti razrešnici, so prisotni izvolili novi odbor, ki ga sestavljajo: Dušan Hreščak, predsednik, Vlado Švara, podpredsednik, Silvan Mesesnel, tajnik, Valter Brus, blagajnik; odborniki so: Janko Cotič, Bugomil Pavlin, Josip Kuret, Danilo Štubelj, Julij Pavletič, Neva Ferjančič, Duša Kosmina, dr. Karel Siškovič in Miloš Kodrič. V nadzornem odboru sta poleg Dušana Košute še Boris Možina in Niko Mermolja.

Otvoritev razstave «Arte viva»

Ob prisotnosti občinske odbornice za šolstvo Faragunove, ki je zastopala odsotnega župana, sodelujočih umetnikov in številnega občinstva, je bila sinoči v pritličnih prostorih palače Costanzi svečana otvoritev skupinske umetniške razstave krožka «Arte viva». Svoje raznolike izdelke razstavljajo Alviani, Apollonio, Caraian, Chersicla, Cogno, Crisman, Dasdi, Hollesch, Mascarin Palčič, Reina, Semerani, Semerani-Tamaro, Siard in Tamaro.

Na razstavi predvajajo tudi De Incontrerove eksperimentalne skladbe. O umetniški vrednosti razstavljenih predmetov prepuščamo sodbo izvedencu.

V Ljudskem domu komemoracija Che Guevare

Drevi ob 20. uri bo na pobudo federacije KPI v veliki dvorani Ljudskega doma v Ul. Capitolina 3 slovesna komemoracija junaškega partizanskega borca Ernesta Che Guevare. Komemorativni govor bo imel senator Vidali, ki je osebno poznal junaka. Predsedoval bo tajnik FGCI Dario Supancich.

Slovensko gledališče v Trstu

Kulturni dom

OTVORITVENA PREDSTAVA JUBILEJNE SEZONE 1967-68

Ivo Brnčič

«Med štirimi stenami»

(Drama v treh dejanjih)

Režija: BRANKO GOMBAČ
Kostumograf: Alenka Bartlova
Scenograf:
arch. Sveta Jovanović

PREMIERA
V soboto, 21. oktobra ob 21. uri (premierski abonma)

PONOVITVE
V nedeljo, 22. okt. ob 16. uri (nedeljski pop. abonma)
v sredo, 25. okt. ob 21. uri (I. ponovitev . abonma)
v četrtek, 26 okt. ob 20. uri (dijaški abonma)
v nedeljo, 29. okt. ob 16. uri (okoliški abonma)

Prodaja vstopnic vsak dan od 12. do 14. ure ter eno uro pred pričetkom predstav pri blagajni Kulturnega doma. Rezervacije na tel. 734265.

Abonmaji za predstave Slovenskega gledališča v sezoni 1967-1968 so na razpolago v Kulturnem domu vsak dan od 12. do 14. ure.

Komisija za doraščajočo mladino pri Slovenski kulturno gospodarski zvezi priredi med božičnimi počitnicami enotedensko zimovanje v Zgornjih Gorjah pri Bledu. Prijavijo se lahko otroci od 8. do 15. leta. Vpisovanje otrok vsak dan v uradnih urah na sedežu SKGZ, Ul. Geppa 9.

ZANIMIVA VEST AGENCIJE «ITALIA»

Pomol VII bo služil za kontejnerje in za običajne manipulacije z blagom

Za dograditev pomola, ki je predvidena do konca prihodnjega leta, primanjkuje še podruga milijarda lir

Agencija Italia je v Rimu objavila naslednjo vest:

Usmeritev pomorskih prevozov nasproti novi tehniki kontejnerjev pobliže zanima pristaniško gospodarstvo Trsta. Tehniki tega sektorja so namreč izjavili, da je znani pomol VII, ki je v gradnji, najbolj primeren za «park kontejnerjev». Pomol bo s svojimi 240.000 kv. m podvojil površino tržaških pristaniških pomolov. Doslej je podjetje Farsura opravilo polovico dela. Če bodo dobili sredstva, ki še primanjkujejo in ki znašajo poldrugo milijardo lir, bodo lahko veliki pomol dogradili do konca prihodnjega leta.

Medtem pa so že dokončali načrt, da bi uporabili pomol za prevoze s kontejnerji. Pomol VII bo dejansko služil v dva namena: po eni strani bo namenjen za kontejnerje, po drugi strani pa za običajno manipulacijo z blagom. Po tem načrtu se bodo lahko zasidrale na eni strani pomola hkrati dve ladji s kontejnerji, katerim bosta na razpolago dva žerjava po 400.000 ton. Na koncu pomola pa bodo pristajali trajekti. Razne ladje te vrste uporabljajo namreč sedaj za kontejnerje. Zato bo na koncu pomola neke vrste stopnica proti odprtemu morju, tako da bodo lahko s trajektov razkladali kontejnerje neposredno na pomol s pomočjo malih traktorjev.

Posebno skrb bodo posvetili načrtom za naprave za tradicionalne manipulacije. V ta namen bodo zgradili skladišče v treh nadstropjih. Prvo nadstropje bo širše, tako da bo okrog in okrog skladišča obvezen prehod, na katerem bodo natovarjali blago, ki ga bodo prevažali s kamioni. Ta prehod bo neposredno povezan s cestami, ki bodo vodile k pomolu. V pritličju pa bodo natovarjali samo blago na železniške vagone, tako da ne bo nobenih ovir. «Park za kontejnerje» bo imel 100.000 kv. m površine in bodo na njem nameščeni polni, komaj naloženi kontejnerji, in prazni kontejnerji, tako da bo vmes prazen prostor za prehod kamionov.

V času, ki je še potreben za dograditev pomola (seveda če bodo našli za to sredstva), se bodo trudili, da navežejo neposredne stike s spediterji in z gospodarstveniki sploh. Sistem kontejnerjev se namreč zelo splača samo, če pride do primernih sporazumov.

Dr. Dolhar odpovedal podporo obč. odboru

Včeraj je poslal dr. Rafko Dolhar, svetovalec Slovenske skupnosti, tržaškemu županu naslednje pismo:

«Čast mi je sporočiti Vam, da se ne smatram več obvezanega podpirati tržaški občinski odbor, ker je vodstveni svet Slovenske skupnosti sklenil, da odpove upravno - politične sporazume s Krščansko demokracijo in z Združeno socialistično stranko.

* * *

Včeraj zvečer se je sestala sekcija Slovenske skupnosti za Dolino, Boljunec in Boršt. Prisotni so se soglasno izjavili proti napovedanim razlastitvam in razširitvi industrijske cone ter proti gradnji tovarne Fiat pred Boljuncem. Sklenili so pozvati vse organizacije in ustanove na skupen nastop.

Jutri manifestacija za mir v Vietnamu

Jutri na svetovni dan proti ameriškemu napadu v Vietnamu bo tudi v našem mestu kot po vsem svetu manifestacija s povorko po ulicah mestnega središča. Zbiranje udeležencev se prične ob 17. uri na Trgu Garibaldi, od tu pojde povorka na Trg sv. Antona, kjer bodo prebrali poziv.

K pobudi so se pridružile že številne kulturne in javne osebnosti. Med drugimi je pokrajinski odbor za mir in neodvisnost Vietnama v Trstu prejel pristanek prof. Margherite Hack, ravnateljice tržaškega astronomskega observatorija, dr. Bruna Pincherla, univerzitetne profesorice Licie Chersovani, prof. Elvia Guagninija, dolinskega župana Dušana Lavrihe, deželnega tajnika PSIUP Martoneja, deželnega tajnika KPI Bacicchija itd. Nadaljnji pristopi se lahko prijavijo na sedežu odbora v Ul. Torrebianca 13.

* Danes ob 11. uri bo obiskala tržaško združenje krvodajalcev delegacija jugoslovanskega Rdečega križa iz Zagreba. Namen srečanja je navezava stikov in izmenjava idej med tržaškim združenjem krvodajalcev in jugoslovanskim RK.

SMRTNA NESREČA NA VELIKEM OVINKU PRI UNIVERZI

Z avtom se je zaril pod avtocisterno in bil pri priči mrtev med razbitinami

Fiat 850 in truplo so morali potegniti izpod težkega vozila gasilci
Vzrok tragične nesreče verjetno v trenutni slabosti avtomobilista

Na velikem ovinku v Ul. Alfonso Valerio blizu stavbe štev. 37-39 blizu univerze, se je včeraj zjutraj pripetila huda prometna nesreča, pri kateri je izgubil življenje 46-letni železničar Francesco Zanello, po rodu iz Gonarsa pri Vidmu, ki je stanoval v našem mestu v Ul. Pietro Nobile 2.

Zanello je po omenjeni ulici proti središču mesta vozil svoj fiat 850 TS 73956. Prihajal je od kamnoloma «Faccanoni» in je bil namenjen domov. Na tistem ovinku pa je iz nepojasnjenih razlogov izgubil nadzorstvo nad avtom in zavozil proti levi strani cestišča. Zelo verjetno je, da se je Zanello nenadoma počutil slabo, zaradi česar ni mogel več upravljati avta, ki je z vso naglico zdrvel na levo.

Prav v tistem trenutku je navzgor po Ul. Valerio privozila z nafto natovorjena avtocisterna TS 30707, ki jo je upravljal 22-letni šofer Franco Zuppini iz Milj, Sv. Barbara 37. Ta je v zadnjem trenutku zagledal drveči Zanellov avto in se ni mogel nikamor umakniti. Trenutek nato je prišlo do silnega trčenja. Zanellov avto je s silo treščil v cisterno in se zaril pod prednji del težkega vozila.

Zanello je bil pri priči mrtev zaradi hudih poškodb prsnega koša, zlomov nog in udarcev po glavi. Prvi reševalci, ki so prihiteli na kraj smrtne nesreče, niso mogli opraviti ničesar. Potrebna je bila pomoč gasilcev, da so izpod cisterne potegnili popolnoma razbit fiat 850 in nato iz skrotovičenih pločevin tudi truplo. Dežurni zdravnik RK dr. Lovrečič je nato izpolnil potrdilo o smrti, medtem ko je karabinjerski podčastnik Tedeschi izdal dovoljenje za odstranitev trupla. Truplo so kasneje prepeljali v mrtvašnico, kjer je na razpolago sodnim oblastem.

Podpore dijakom

Županstvo sporoča, da sta na občinski oglasni deski od 18. in do 23. t. m. izobešeni na vpogled lestvici kandidatov za študijske podpore, ki jih določa deželni zakon štev. 19 od 6. septembra leta 1965.

Ena lestvica vsebuje 34 imen dijakov strokovnih šol, druga pa 240 imen dijakov srednjih šol.

Poleg tega sta izobešeni tudi lestvici o nakazilu prispevkov za potovalne stroške 15 dijakom strokovnih šol in 83 dijakom srednjih šol.

Na osnovi člena 9 omenjenega zakona se prizadeti lahko pritožijo proti razporeditvi na lestvici pri deželnem odborništvu za šolstvo in kulturne dejavnosti najkasneje v 10 dneh po objavi lestvic na občinski oglasni deski.

Motociklist podrl učenko na «zebrah»

Včeraj zjutraj ob 8.20 so v bolnišnici dali prvo pomoč 13-letni učenki Susanni Formentin iz Ulice Baiamonti 93, ki se bo morala zdraviti 7 dni zaradi majhne rane po desnem gležnju. Ponesrečenko je v bolnišnico spremljala mati, ki je povedala, da je hčerka malo prej na zebrastem prehodu pred šolo «Bergomas» prečkala Istrsko ulico. Ko je bila sredi ceste, jo je z motorjem podrl približno 16 let star mladenič, ki je vozil proti Trgu sv. Jakoba. Motociklist se je ustavil in Formentinovi priskočil na pomoč, ker pa je mati mislila, da ne bo hudega, se sploh ni pobrigala, da bi mladeniča vprašala za osebne podatke. Preiskavo v tej zvezi so prevzeli agenti letečega oddelka.

Seja odbora turistične ustanove

Predvčerajšnjim se je sestal novi upravni svet Avtonomne letoviščarske ustanove v Trstu, ki je bil ustoličen 21. septembra Predsednik ustanove Di Giacomo je najprej pozdravil člane ter čestital članom, ki so bili potrjeni, in se zahvalil tistim članom, ki so bili zamenjani. Nato je poročal o sedanjem delovanju na raznih sektorjih in o turističnem prometu od januarja do septembra. Omenil je številne prireditve, za katere je dala pobudo omenjena ustanova ali pa druge krajevne ustanove, ki jih je letoviščarska in turistična ustanova podprla, kakor tudi pomoč, ki jo je ta ustanova dala na razne načine za prirejanje kongresov in drugih prireditev v Trstu. Nato so sklenili, da izročijo Italijansko-ameriškemu združenju 524 knjig fantastično-znanstvene vsebine, ki so izšle v raznih državah in ki so sedaj last omenjene ustanove. Upati je, da bo Trst postal center za zbiranje vseh publikacij take vsebine in vesoljskih ved. Posebno pozornost bodo posvetili udeležencem zborovanja o metodologiji v raziskavanju struktur trdnjav v srednjem veku, ki bo v Trstu 29. oktobra. Glede tega je upati, da bo prišlo do odobritve zakona glede zaščite in obnove srednjeveških gradov in trdnjav v naši pokrajini.

Na seji so tudi sestavili okvirni načrt za delovanje v prihodnjem letu, ki ga bodo še izpopolnili ob razpravi proračuna za prihodnje leto. Upravni svet je ugotovil, da je prireditev «Luči in zvoki» tudi letos dosegla lep uspeh in je sklenil, da je treba še bolj okrepiti turistično propagando.

Za izpopolnitev informativnih tečajev o zgodovini in gospodarstvu Trsta, ki so namenjeni mestnim stražarjem, so se v ponedeljek začeli tečaji tujih jezikov, za katere je dala pobudo omenjena ustanova skupno s pokrajinsko turistično ustanovo, 27 mestnih stražnikov obiskuje tečaj nemškega jezika, 15 angleškega, 6 francoskega, 3 pa slovenskega jezika. Tečaji bodo trajali pet mesecev. Upravni svet je tudi pooblastil predsednika odv. Di Giacoma, da zastopa Avtonomno turistično in letoviščarsko ustanovo v upravnem svetu gledališča Verdi.

IZ TRŽAŠKIH SODNIH DVORAN

Prizivno sodišče priznalo tatiču pravico do pomilostitve

Ameriškemu pomorščaku znižana kazen za rop, ki ga je zakrivil leta 1963 proti neki hotnici

Pred tržaškim prizivnim sodiščem (predsednik Zunin, tožilec Marsi, zapisnikar Zinnanti) se je včeraj zagovarjal 20-letni Franco Fonzar iz Nabrežine (Kamnolom) št. 74, ki je bil obtožen, da je skupaj z dvema drugima mladeničema ukradel v uradih nabrežinske občine 172.000 lir. Ostala dva obtoženca sta bila Domenico Romeo in Sergio Truschinger. Ta je umrl že pred obravnavo na prvostopnem sodišču, ker se je smrtno ponesrečil pri neki prometni nesreči.

Prvostopni sodniki so sodili trojici mladoletnih zlikovcev 24. oktobra lani. Tedaj so spoznali Domenica Romea za krivega ter so ga obsodili na 2 leti zapora in 60.000 lir globe. Kazen je bila popolnoma pomiloščena. Fonzar pa je bil obsojen na 1 leto in 4 mesece zapora ter 40.000 lir globe. Kazen je bila pogojna ter je niso vpisali v kazenski list. Truschingerju seveda niso sodili, ker je mladenič že umrl.

Proti razsodbi se je pritožil Fonzar. Včeraj so prizivni sodniki delno spremenili prejšnjo razsodbo, meneč, da je bilo treba priznati mladoletnemu tatiču pravico do pomilostitve zaradi mladoletnosti.

Omenjeni mladeniči so vdrli v prostore nabrežinske občine ponoči med 26. in 27. februarjem 1964. Med drugim so «obiskali» županov urad (župan je bil tedaj Albin Škrk, ki je prijavil tatvino policijskim oblastem) in tajnikov urad. Prav iz mize tajnika Gerbinija so odnesli omenjeno vsoto.

* * *

Pred istimi sodniki je bila obravnava tudi proti ameriškemu pomorščaku Fredu O. Coveju iz New Yorka. Obtoženec, ki je star sedaj 24 let, ni prisostvoval obravnavi. Obtožen je bil, da je oropal neko prostitutko.

Dogodek se je odigral 2. junija 1963. Cove, ki je služil na ladji «Little Rock», je tisti dan prišel na kopno. V večernih urah je našel dekle, ki ga je povabila v svoje stanovanje. Po prijetni zabavi pa je Cove udaril žensko ter jo onesvestil. Potem pa se je polastil njene denarnice, kjer je bilo 31 dolarjev in 10.000 lir. Pomorščaka so kmalu po aretaciji izpustili na začasno svobodo. Prvostopni sodniki so ga obsodili na 1 leto in 4 mesece zapora ter 10.000 lir globe. Prizivni sodniki so ga obsodili na 10 mesecev in 20 dni zapora ter 70.000 lir globe.

KASTA

Krožek KASTA pripravlja tečaj o plačah in socialnem zavarovanju, ki ga bo vodil dr. Drago Gantar in se bo vršil novembra in decembra.
Vpisovanje od 23. oktobra dalje od 18. do 19. ure v Tržaški knjigarni.

Včeraj - danes

ROJSTVA, SMRTI, POROKE

Dne 19. oktobra se je v Trstu rodilo 7 otrok, umrlo pa je 13 oseb.

UMRLI SO: 87-letni Giovanni Rizzi, 85-letni Spiridione Depoli, 64-letni Pasquale Sassone, 60-letni Giovanni Picot, 88-letni Antonio Ruzzier, 85-letna Ernesta Carcassoni vd. Treves, 70-letni Costante Lena, 67-letni Mario Sauli, 77-letni Luigi Draghicchio, 66-letni Alberto Danieli, 77-letna Giuseppina Kaucic vd. Hreslak, 1 dan stari Corrado Cok, 73-letna Giuseppina Rugo por. Bellotto.

DNEVNA SLUŽBA LEKARN
(od 13. do 16 ure)

Vielmetti, Trg della Borsa 12; Centauro, Ul. Rossetti 33; Alla Madonna del Mare, Largo Piave 2; Sant'Anna, Erta di S. Anna 10.

NOČNA SLUŽBA LEKARN
(od 19.30 do 8.30)

Biasoletto, Ul. Roma 10; Davanzo, Ul. Bernini 4; Benussi, Ul. Cavana 11; Sponza, Ul. Montorsino 9 (Rojan).

Naznanjamo žalostno vest, da nas je za vedno zapustil naš dragi

ALBERTO DANIELI

Pogreb dragega pokojnika bo danes ob 15.45 iz mrtvašnice glavne bolnišnice na Opčine.

Žalujoči: žena Natalia, hčerka Damiana (odsotna), sestre in bratje, zet, svaki in svakinje, vnuki ter drugo sorodstvo

Primaria Impresa Zimolo

Gledališča

Slovensko gledališče

SG začne svojo sezono 1967-1968 jutri, 21. t.m. ob 21. uri s slovensko dramo Iva Brnčiča «Med štirimi stenami». Režiser Branko Gombač. Rezervacija in prodaja vstopnic pri blagajni Kulturnega doma.

Verdi

Pri blagajni gledališča Verdi se nadaljuje sprejemanje prošenj za abonmaje za novo operno sezono 1967-1968, ki se bo začela 9. nov. z Verdijevim «Falstaffom». Abonenti iz lanske sezone bodo lahko v mejah možnosti obnovili svoje abonmaje do 21. t.m. Po tem dnevu bodo njihovi lanski prostori na razpolago novim prosilcem. Vse informacije daje blagajna gledališča Verdi (tel. 23-98…).

Teatro Stabile

Danes, 20. t.m. bo Piccolo Teatro iz Milana predstavil v Avditoriju francosko pevko «Barbaro», ki bo v Trstu začela svojo turnejo po Italiji in prvič izvajala svoj recital. Abonenti na sezono Teatro Stabile imajo … odstotni popust. Rezervacija in prodaja vstopnic v Galeriji Protti št. 2, tel. 36-372.

Kino

Nazionale 14.00 17.45 21,30 «Il do… Zivago» Omar Shariff, Rod Steiger, Julie Christin.
Excelsior 15,30 «Cul de sac» Novo… Podpisano Roman Polanski.
Fenice 16.30 «Carovana di fuoco» Technicolor. John Wayne, Kirk Douglas.
Eden 16.00 «Un corpo da amare» … nobeli italijanski film. Elena … tanhael. Prepovedano mladini … 18. letom.
Grattacielo 16.00 «Pronto... c'è … certa Giuliana per te» Rita Me… Gianni Day, Paolo Ferrari.
Ritz (Ulica San Francesco štev. …) 16,00 «Le scandale» Delitti e champagne. Technicolorscope. Anthony Perkins, Maurice Ronet, Yvonne Furneaux. Režija Claude Chabrol. Zadnji dan.
Alabarda 16.30 «Il lago di satana» Technicolor-scope. Barbara S… John Karison. Film strahu.
Filodrammatico 16.00 «Gioventù … ciata» Technicolor Warner, Ja… Dean. Prepovedano mladini pod … letom.
Moderno 16,00 «I professionisti» Technicolor-scope. Burt Lancaster, Claudia Cardinale, Lee Marwin.
Cristallo 16.30 «Matchless» Technicolor. Patrick O'Neal, Ira Fuerstenberg. Prepovedano mladini pod … letom.
Capitol 16.00 «La Bibbia» Technicolor. Film De Laurentis. Michael Parks. Peter O'Toole. Ava G… ner. Zadnji dan.
Garibaldi 16.30 «Un dollaro tra i … ti» Technicolor. Toni Anthony, … landa Modio. Prepovedano mladini pod 18. letom.
Aurora 16.30 «Da uomo a uomo» … losalni technicolor. Titanus. … Van Cleef.
Impero 16.30 «Fantasia» Walt Disney. Technicolor.
Astoria 16.30 «M5 codice diamanti» Technicolor. J. Carner, Sandra … Melina Mercouri.
Astra 16.30 «L'amante indiana» Technicolor. James Stewart.
Vittorio Veneto 16.00 «Le str… Technicolor. Silvana Magnano, … Castwood, A. Gerard, Totò, … to Sordi. Prepovedano mladini … 14. letom.
Ideale 16.15 «Tre notti violente» … nicolorscope. Brett Halsey, Ma… reth Lee.
Abbazia 16.00 «Invito ad una sp… ria» Technicolor. Western. Yul B… ner.

Ljudska prosveta

Prosvetno društvo Barkovlje o… šča, da je vpisovanje v baletno … v sredo in petek od 16. do 18. … sedežu društva. Vsa pojasnila d… interesenti ob vpisu.

* * *

Uprava SG sporoča cenjenim … skovalcem, ki še niso prejeli … majskih izkaznic, da jih lahko … vzamejo 15 minut pred pričetkom predstave pri blagajni Kulturnega doma.

* * *

Prosvetno društvo «Albert Sirk» … Sv. Križu vabi svoje člane in … tizerje na širši sestanek, na katerem bo razprava o prosvetnem delovanju v vasi. Sestanek bo v torek, 24. … ob 20. uri.

Izleti

Prosvetno društvo «Slavko … perle» priredi dne 29. oktobra … ne in prijatelje društva eno… izlet v Skocijanske jame, v … Ajdovščino in Novo Gorico. Vsa pojasnila in vpisovanje vsak … 20.30 do 21.30 na sedežu … stadion «Prvi maj».

* * *

SPDT organizira 3., 4. in 5. … bra za člane in prijatelje tri… izlet v Dalmacijo z ogledom … obiskom čudovitih slapov Krke … rodavnega Sibenika. Informacije … vpisovanje v Ul. Geppa 9.

* * *

Vsi prijavljenci izleta na … naj poravnajo vpisnino danes … drugače ne bodo smatrani za … Odhod v nedeljo 22. t.m. ob … zjutraj iz Ul. Fabio Severo.

Mali oglasi

SLOVENSKI dijaški dom v … sprejme kuharico. Plača po … nih predpisih. Zglasiti se v … v Ul. Ginnastica 72 ali Ca… Luigi 11.

MLADENICA veščega trgovine … stvinami in vajenca ali vajenko … memo takoj v službo. Ancich… Ghega 10.

BEŽEN SPREHOD MED SOVJETSKIMI ZNANSTVENIMI DOSEŽKI

Največji pospeševalec na svetu in poskusna tovarna beljakovin

Leto pred rokom dokončan najdaljši plinovod - Odličen sintetični kaviar

MOSKVA, 19. — V teh dneh, ko so sovjetski strokovnjaki za astronavtiko zabeležili nov velikanski uspeh, se v glavnem govori o planetu Veneri in sovjetskem umetnem satelitu «Venus 4», ki je včeraj zjutraj blago pristal na daljnem planetu in poslal od tam prve zanesljive podatke o nebesnem telesu, ki upravičeno nosi vzdevek «tajinstven», ker ga obdaja kakih 30 km debela gosta plast plinov, zaradi česar astronomom ni uspelo doslej pobliže spoznati se z njim. Zanimanje za ta sovjetski uspeh je povsem razumljivo, toda dva dni pred pristankom umetnega satelita «Venus» na Veneri, je bila v Moskvi tiskovna konferenca strokovnjakov akademije znanosti, na kateri so tujim in domačim novinarjem dali nekaj podatkov o drugih podvigih sovjetske znanosti in tehnike. S te konference bomo navedli le nekaj zanimivosti, ki bodo prav gotovo vzbudili pozornost tudi manj podkovanega bralca.

«Do konca tega leta bo začela obratovati ena izmed novih poskusnih tovarn, kakršnih ni na Zemlji. Ta tovarna bo dajala na dan 30 ton beljakovinaste mase, odnosno 15 ton čistih beljakovin. Z drugimi besedami, ta tovarna bo nadomeščala «dnevno proizvodnjo» 50.000 goved. Kakor je znano, znaša normalni dnevni prirastek na teži goveda okoli 300 gramov...»

To ni odstavek iz kakšnega fantastičnega romana, pač pa citat iz izjave sovjetskega akademika Vladimira Engerlcharta, ki je spregovoril na tiskovni konferenci sovjetske akademije znanosti o svoji stroki.

Na konferenci je v celoti govorilo 10 vidnih sovjetskih znanstvenikov, ki so obravnavali različna področja znanosti in doseženih uspehov. Neki drugi sovjetski strokovnjak je tu obnovil «zgodbo» sintetičnega kaviarja. Pravimo «zgodbo», saj se človeku kar čudno zdi, da bi to moglo biti resničnost. Pred dvema letoma je namreč bil v laboratorijih izdelan kaviar, to se pravi ribja ikra, ki je znana kot ena izmed najbolj cenjenih ruskih specialitet.

Ta poskus in uspeh spada v vrsto naporov sodobne znanosti, da bi se vedno bolj množečemu se ljudstvu omogočila in zagotovila normalna prehrana. Sicer je res, da spada kaviar med specialitete, medtem ko človeštvu primanjkuje celo kruha, toda znanost išče izhodišča na vseh področjih in tako smo prišli tudi do sintetičnega kaviarja, kar bi do neke meje mogli primerjati z uspelim poskusom nekega japonskega strokovnjaka, ki se je lotil in uspešno izvedel načrt ustvarjanja «plantaž» to se pravi gojišč nekih drobcenih morskih rakcev, ki so prav tako zelo draga specialiteta, ki pa bi v smislu ugotovitev japonskega znanstvenika mogli postati zelo razširjena hrana.

Na konferenci v Moskvi so spregovorili tudi matematiki, fiziki, že omenjeni biologi, pa tudi ekonomisti in filologi. Znanstvena akademija se pač ukvarja z vsemi panogami znanosti.

Na konferenci smo zvedeli za dva senzacionalna znanstvena podviga: Najprej bomo omenili, da se končujejo dela pri največjem teleskopu na svetu, o katerem smo že poročali in ki ga izdelujejo v Leningradu. Drugi senzacionalni znanstveni podvig pa je največji acelerator na svetu, ki je pravkar začel obratovati. O tem nekaj več:

V mestecu Serpuhov v bližini Moskve so v rekordno kratkem času spravili v pogon največji akcelerator protonov ali po domače povedano največji pospeševalec protonov na svetu. Po načrtih bi ta pospeševalec moral doseči 70 milijard elektronvoltov energije, kar bi bilo za 250 odstotkov več kot jo dosežeta dva doslej največja pospeševalca na svetu, velikanski pospeševalec v evropskem centru za jedrska raziskovanja v Ženevi ter neka druga podobna naprava v ZDA.

Ko je predsednik sovjetske akademije znanosti Keldiš govoril o tem akceleratorju, je rekel, da vlada na svetu veliko zanimanje za njegovo delovanje in da bo sovjetska akademija znanosti to zanimanje podprla, da bi se dala znanosti, ki ne pozna meja, vsakršna možnost za nadaljnje prodiranje v tajnost materije. Mimogrede bomo povedali, da je tako imenovani pospeševalčev «tunel», ki ima obliko prstana, dolg en kilometer in pol in da pospeševalec razpolaga z vso najsodobnejšo opremo za najrazličnejša znanstvena proučevanja in opazovanja. Ko so ta pospeševalec pustili v pogon, je že prvi dan prekosil vsa pričakovanja in dosegel 76 milijard elektronvoltov moči. Praktično je bilo torej dokazano, da so znanstveniki, ki so se s tem ukvarjali, imeli jasne pojme in v tem smislu izdelali tudi načrte in ustrezne naprave. S tem pospeševalcem bodo raziskovali elementarne delce. Znanstveniki pričakujejo, da bodo z njegovo pomočjo odkrili tudi neke nove delce in s tem še globlje prodrli v tajnosti strukture same tvarine.

S te konference smo omenili le nekatere bolj otipljive dosežke. Lahko pa bi govorili še o drugih velikih uspehih, kajti vsakdo je prišel na dan z rezultati iz svoje stroke. Toda pri tem ne smemo mimo naslednjega podatka: Za temi velikanskimi uspehi je cela armada strokovnjakov in znanstvenikov, ki se usposabljajo in razvijajo v 750 pedagoških in 4.650 raziskovalnih centrih in ustanovah, kolikor jih je sedaj v SZ.

Navedli smo le tri bolj zanimive in povprečnemu človeku kolikor toliko dostopne podvige sovjetske znanosti. Sedaj bomo stopili na bolj trdna tla in se ustavili pri nečem, ki nima neposredne zveze z gornjimi uspehi, ki pa je s praktičnega vidika prav tako pomemben uspeh.

V prvih dneh tega meseca je bil leto dni pred rokom dokončan nov velikan sedanje sovjetske petletke. Gre za transkontinentalni plinovod, ki je dolg 2.751 km in povezuje turkestanska in uzbekistanska ležišča podzemeljskega plina z Moskvo. Pred proslavo oktobrske revolucije pa bodo dokončali še krak tega plinovoda, ki bo povezoval Moskvo z Leningradom, tako da se bo 2.750 km priključil še krak 700 km.

Gre v tem primeru za najdaljši in hkrati največji plinovod na svetu. Največji zato, ker je vsa ta dolga «kača» sestavljena iz cevi s premerom 1020 milimetrov. Združene države so, kar zadeva plinovode, pred Sovjetsko zvezo, vendar znaša premer njihovega največjega plinovoda 915 milimetrov. Američani imajo veliko plinovodov, nobenega pa, ki bi bil tako dolg.

Ustavimo se, pri novem sovjetskem plinovodu: Tehniki, ki so ga postavili leto dni pred predvidenim rokom, so mogli doseči ta rekord zato, ker je bilo polaganje cevi in kontrolnih ter črpalnih naprav mehanizirano do 99 odst. Kljub temu pa je bilo treba premagati velikanske težave, kajti plinovod se začne v puščavah Karakuma in Kazikluma, tako da so morali polagati cevi skozi 1500 km puščave, kjer ni niti kaplje vode. Tisoč km teh cevi pa leži po močvirjih, neprehodnih gozdovih in skalnatih področjih, tako da vsak kilometer položenega plinovoda predstavlja že uspeh. Vrh vsega je bilo treba polagati velikanske cevi tudi preko manjših in večjih rek in tudi veletokov, kot na primer preko Volge. V celoti so morali položiti cevi čez reke in vodne tokove v skupni dolžini 160 km.

Novi plinovod bo dajal potrošnikom v Moskvi in Leningradu okoli 10 milijonov kub. m plina na dan. Vsi sovjetski plinovodi dobavljajo potrošnikom — tovarnam, kemični industriji in drugim — 160 milijard kub. m podzemeljskega plina na leto. Ker so v gradnji še drugi plinovodi, med njimi tudi 4000 km dolgi plinovod iz arktičnih področij čez Sibirijo v evropsko SZ, se bo do 1970 dobava in poraba podzemeljskega plina v SZ povečala na 240 milijard kub. m in tedaj se bo SZ, kar se tega tiče, močno približala ZDA.

Kadar je lepa umetnica Claudine Auger doma, se oblači kar tako, «po najnovejši modi».

PRED PRVO LETOŠNJO PREMIERO SLOVENSKEGA GLEDALIŠČA

Zapisek o *I. BRNČIĆU,* avtorju drame *'MED ŠTIRIMI STENAMI'*

II.

Brnčićeva zgodnja smrt je tolikanj bolj tragična, ker v njej ni najti pravega heroičnega smisla, ampak bolj zahrbtno igro slepega slučaja. Pretresljivo je že to, da je moral tako zgodaj umreti človek, ki je tolikanj ljubil življenje in s tolikšno strastjo nasprotoval smrti. Dvakrat pretresljivo, ker je moral on, ki je tako iz srca sovražil moderne oblike barbarstva in vse svoje življenje klical na barikade zoper fašistični totalitarizem, pasti v uniformi fašistične marionete, ne da bi mu bilo dano vstopiti v vrste borcev za boljši svet. Pri vsem tem pa človeka vendarle osupne nenehno ponavljajoča se vizija smrti v Brnčićevih delih. Njeno prisotnost je Brnčić podoživljal z elementarno grozo vitalnega človeka, hkrati pa je njeni moči nasprotoval z vso razumnostjo in človečnostjo. V čudovitem eseju o smrti je ogorčeno vzkliknil: «... *smrt je nesmiselna!*» Nekaj odstavkov dalje pa je subjektivno grozo premagala zavest o človečanski odgovornosti: «... *toda celo v takih dobah, kakor je dandanašnja, bomo našli v sebi moč za heroični stoicizem, ki sprejema smrt le s pogumnim, hladnim prezirom. Zakaj herojstvo je človekova usoda in poklic na tej zemlji in zgodovina človeštva je epopeja*».

V tem eseju je Brnčić ob samem začetku vojne ugledal tudi svojo smrt z naravnost preroškimi očmi: «... *ko (človek) leži sam in bolj zapuščen od garjevega psa v temi, mrazu dežju in burji, ko se z razbitimi udi plazi po blatu, zaman kliče v noč in čuti, kako polagoma odteka iz njega življenje.*»

Brnčićevo literarno delo je obsežno in zaobjema domala vse zvrsti besedne umetnosti. Zdi se pa, da Brnčić pri tem vsestranskem literarnem udejstvovanju ni omahoval in šele iskal svojega pravega področja, ampak da je bila njegova ustvarjalna potenca tolikšna, da se je nujno morala uveljaviti v širokem vsebinskem in oblikovnem okviru. Brnčićevih pesmi bi bilo za srednje zajetno zbirko. Motivi so socialni, aktualno politični, erotični, refleksivni, največkrat pa se v eni pesmi med seboj prepletajo. Ekspresionistična občutja v prvih pesmih se umikajo pred neposredno izpovedjo in stvarnimi podobami. Razum, poglavitni element Brnčićeve ustvarjalnosti, sicer čustvu ne dopušča pravega razmaha, zato pa stihe idejno zaostruje. V pesmih lebdi moreča atmosfera predvojnega časa, oglašajo se slutnje apokaliptičnih dogodkov in zori strašna vizija smrti, pred katero se umikajo vroče ljubezenske sanje. Grozo sedanjih in prihodnjih dni premaguje žlahtna vera v smisel žrtvovanja. Celotno Brnčićevo poezijo pravzaprav lepo osvetlita dve kitici iz poslednje objavljene pesmi *Himna* (LZ 1941):

In vendar, ko že čaka me,
grobar molčeči,
vse strastneje gori mi v žilah
plamen neminljiv
viharne volje po življenja
sladko bridki sreči
— in vse bolj hladen, mrtev z
njo sem, vse strašnejše živ.

. . . .

Vam, bratje, dajem vse: srce
in misel prerojeno
— življenje vračam vam, ki sem
od vas prejel ga v dar.
Vas čakam, da odplujemo
s to zemljo pomlajeno
v prihodne dni in da nam samo
sonce bo krmar.

Brnčićevo pripovedno delo obsega okoli deset krajših novel. Med njimi je nekaj odlomkov iz daljših tekstov oziroma osnutkov zanje. Vsaj polovica zgodb je iz sveta otrok ali mladostnikov: sredi nezdravega socialnega in moralnega vzdušja se v njihovem neodpornem tkivu razraščajo mučni psihični kompleksi. Pripoved je le malokdaj epsko sproščena, zato je za fiktivnimi dogodki tolikanj bolj čutiti boleče avtobiografsko prizadetost. Posebno mesto zavzemata pol novelistični pol esejistični delci DNEVNIK IZ JETNIŠNICE (LZ 1938) ter MOJI KONJI (LZ 1940). Odlikuje ju sveža, moderna oblika, kakršno je takrat v naše slovstvo z Maskami uvajal Juš Kozak, ter intimna, reminiscenc in sentenc bogata izpovednost. Iz lepo uglašene pripovedi kipi nalezljiva sla po življenju in življenjskem zdravju. Zlasti Moji konji sodijo zaradi notranje urejenosti in zaokroženega okvira, pa tudi zaradi samega svojevrstnega motiva — gre namreč za očarljivo vojaško idilo — med najboljša beletristična dela iz zadnjih predvojnih let in je prava škoda, da so zakopani med platnicami Zvonovega letnika.

Leta 1937 je ljubljanska Drama uprizorila v režiji Bojana Stupice Brnčićevo tridejanko MED ŠTIRIMI STENAMI (drugo dejanje je istega leta Brnčic objavil tudi v LZ). V bistvu socialna drama z učinkovito zastavljenim dejanjem riše zatohlo ozračje v slovenski malomeščanski družini — konkretno Galetovi — ki je ekonomsko in etično bankrotirala. Stari Gale, ki se sicer skriva za krinko spodobnega družinskega hierarha, je v resnici oduren tiran, razvratnež in konec koncev tudi kriminalec. Od njegovih dveh sinov je starejši Andrej revolucionar, ki je že zmlada pretrgal družinske vezi, mlajši Pavel pa živčno razrvan, z bolestnimi kompleksi obremenjen resigniranec (lik, ki se je dotlej že večkrat pojavil v Brnčićevih novelah). Katastrofa — Pavel si požene kroglo skozi oko — nastopi, ko se razve za Pavlov greh s služkinjo Ančko in ko v čudnih okoliščinah umre kolerična starka Ema, ki je bila v mladosti Galetova ljubica in od katere si le-ta obeta dediščino. V Gledališkem listu je Brnčić dramo primerjal s Krleževo dramatiko in priznal njen vpliv: «Menim, da je danes slovenskemu književniku težko iti mimo Krleže in da je to v neki meri tudi prav... Krleževa dramatika, zlasti Gospoda Glembajevi, obravnava tip zagrebške patricijske družine; pričujoča drama je poskus obdelave tipične slovenske malomeščanske družine in s tem nekaterih izrazitih posebnosti naše sredine sploh...» Iz konflikta med «očeti in sinovi» se Brnčićeva drama v resnici razraste v brezobzirno realistično podobo razkroja malomeščanske družbe, še posebej njene osnovne celice — družine. Piščeva družbena in moralna kritika je skrajno ostra, razrešitev konflikta pa sugestivno prepuščena gledalcu. Recenzent v Ljubljanskem Zvonu Vladimir Pavšič (Matej Bor) je Brnčićevi drami zameril predvsem nepoglobljenost Galetovega lika, ki je narisan preenostransko, da bi bil stari Gale kljub svoji negativnosti konec koncev vendarle tragično-groteskna človeška pojava Priznal pa je drami širino in aktualnost problematike, konkretnost in resničnost gradiva, idejno izčiščenost in tehnično dograjenost: «Ljudje, kakršne nam je naslikal Brnčić, so resnični ljudje iz našega življenja.» Realizem Brnčićeve drame je kritika usmerila k daljšemu razmišljanju o novem realizmu v slovenski književnosti sploh in o njegovih poglavitnih karakteristikah in zastopnikih. Brnčić je po njegovi sodbi i kot esejist i kot dramatik med vidnimi in zaslužnimi pisatelji nove smeri.

Kljub ustvarjalni raznoterosti in nadpovprečnemu uspehu na ostalih slovstvenih področjih, je bil Brnčić v prvi vrsti vendarle esejist in literarni kritik. Po obsegu in pomenu je njegovo esejistično in kritično delo daleč pred beletrističnimi prizadevanji. V tej smeri se je lahko šele do kraja razmahnila Brnčićeva intelektualno opredeljena ustvarjalnost. V različnih formalnih okvirih — od literarno-zgodovinske razprave in filozofskega eseja do informativne beležke in žolčne polemike — je Brnčić z veliko, naravnost strastno pošteno prizadevnostjo, na čvrstem materialističnem temelju in s prodornim dialektičnim pogledom, s širokim znanjem in zanesljivim estetskim čutom osvetljeval, razreševal in usmerjal našo celokupno, še posebej kulturno problematiko.

Vse Brnčićevo leposlovno delo pozna en sam refren: zahtevo po socialno in psihološko utemeljenem, umetniško polnokrvnem realizmu, ki bo odseval dejanske družbene in človeške odnose, kritično razkrajal njihovo nezdravo tkivo ter pozitivno osveščal zavest slovenskega človeka v smislu borbe za nove družbene odnose in praktičnega, neiluzornega humanizma. Borbo za takšen realizem, v pogojih časa in prostora edino pravilno in napredno smer, je moral Brnčić, ki pa seveda ni bil osamljen, bojevati v glavnem na dveh frontah: na eni strani z življenjsko in umetniško jalovo književnostjo idealističnega tabora, ki se je krčevito oklepala anahronističnih ekspresionističnih form, na drugi strani pa s sicer dobronamernim, toda dostikrat grobo tendenčnim in primitivno utilitarističnim pojmovanjem socialne literature.

Brnčić je svoje poglede argumentiral s poznavanjem osnov dialektičnega materializma, psihologije ter z ostro izbrušenim estetskim čutom za pravilne proporce in zgradbo umetnine. Morda je izredno tenak posluh za psihične odtenke v njegovih sodbah kdaj pa kdaj porušil dialektično ravnotežje in jih poplitvil s psihologiziranjem. Res pa je spet, da je psihologija skupaj s sociologijo poglavitno sredstvo realistične literarne metode in da bi pomenilo omalovaževanje psihološke argumentacije in doslednosti največjo nevarnost za novo slovstveno smer. Sicer pa Brnčićeva idejno-estetska formula ni bila nikdar in nikoli plod suhe, nepodoživljene doktrine; njegova borba za novo umetniško govorico je bila v prvi vrsti borba za novo človeško govorico! Zato je tudi beseda, s katero je ta formula izpovedana, sugestivna in slikovita; v zgodnjih esejih slikovita celo v tolikšni meri, da ji po pravici lahko zamerimo prehudo baročno nabreklost. Toda naj bo tako ali drugače: Ivo Brnčić je precej pripomogel, da se je novi socialni realizem, ki je v tolikšni meri aktiviziral zavest slovenskega človeka, ob pravem času afirmiral v naši književnosti kot vodilna umetniška smer. Brnčić je bil v polnem pomenu besede njegov goreči zagovornik in teoretik.

MITJA MEJAK

(Konec).

RAZKRIVANJE NACISTIČNIH GROZOT

Na zatožni klopi tudi «akcija 1005»

Njihova naloga je bila, zabrisati vsako sled za skupnimi grobovi - Na vesti imajo na tisoče življenj svojih pomočnikov

HAMBURG, 19. — Od konca zadnje vojne nas ločita že obilni dve desetletji in vendar prihajajo na dan vedno nove strahote, ki so jih zakrivili nacifašisti in njihovi sodelavci. Celo ljudje, ki so se podrobneje zanimali za nacifašistično dejavnost, pogosto obstanejo, ko pridejo do podatkov in dokumentov, ki govore o teh zverstvih. Človek pa kar obnemi, ko opaža, kako so se krivci tolikšnih zločinov brez vsakršnih težav vključili v normalno življenje, kako te zločince določena oblast in družba sprejmeta vase, kot poštene, normalne ljudi. Seveda nosijo glede tega glavno krivdo tisti, ki to dopuščajo. Za Zahodno Nemčijo je to že nekakšna karakteristika, saj se v Bonnu in tudi drugod v Zahodni Nemčiji ves povojni čas trudijo, da bi se preteklost pozabila in le v skrajnih primerih, ko jih razmere prisilijo, so pripravljeni kakega zločinca postaviti pred sodišče, ki ga to le blago obsodi, če ga sploh ne oprosti vsake krivde, po navadi z izgovorom, da je le izvrševal ukaze.

Včeraj se je začela tu sodna razprava proti trem zločincem, ki jim je bila 1943. leta, kot zvestim nacistom, zaupana zelo delikatna naloga, zabrisati sledove pokolov, ki jih je nacistična soldateska pustila za seboj po vseh zasedenih področjih. Pred sodišče so prišli 63-letni koelnski trgovec Max Krahner, 76 let star upokojeni policijski funkcionar Otto Goldapp in 56-letni Otto Drews, ki je bil do aretacije visoko cenjen policijski inšpektor v Flensburgu.

Kaj jim obtožnica očita?

Ko so se razmere na bojiščih po stalingrajski bitki ter po polomu Hitlerjeve vojske pri Kursku in tudi drugod sprevrgle in je bilo že povsem jasno, da je nacifašizem vojno izgubil, so na odgovornih mestih v Hitlerjevem štabu sklenili, ustanoviti vojaško-policijsko formacijo za tako imenovano «akcijo 1005». Naloga te formacije je bila, zabrisati vsako sled o pokolih, ki so jih esesovske ter druge nemške formacije izvršile na raznih bojiščih in po raznih zasedenih deželah, seveda predvsem v Sovjetski zvezi, na Poljskem in po Jugoslaviji.

Skupina nacističnih funkcionarjev in esesovcev je prisilno mobilizirala več tisoč ruskih in poljskih vojnih jetnikov, ki so morali odkopavati velikanske skupne grobove, v katerih je Hitlerjeva soldateska pokopala na stotisoče vojnih ujetnikov in civilistov, Judov, antifašistov, ujetih partizanov, skratka žrtev nacifašistične vojne. Posmrtne ostanke teh svojih žrtev so morali ti ljudje nato sežgati, pepel stlačiti v papirnate vreče, nato pa polne vreče odpeljati na samotna polja, kjer so pepel raztrosili, da bi za zločini ne ostala sled.

Toda tudi za temi ponovnimi zločini ni smela ostati nikakršna sled in načelnik skupine, ki je izvajala «akcijo 1005», Paul Blobel je priporočal svojim ožjim sodelavcem «popolno tajnost». Kar zadeva tajnost, je šel Blobel tako daleč, da je samim svojim sodelavcem zagrozil: «Če bo vaša žena, vaš brat, ali kdor koli od vaših zvedel za to akcijo, bomo likvidirali vso družino.» Če je bil Blobel tako strog do svojih sodelavcev, je bilo «logično», da je bil še strožji z ruskimi in poljskimi ujetniki, ki so opravljali «težaško» delo pri tem načrtu. Zato so esesovci likvidirali vse tiste Poljake in Ruse, ki so sodelovali pri tej akciji. Le redkim, zelo redkim je uspelo pravočasno pobegniti.

Trije nacistični zločinci, ki so jim sedaj začeli soditi pred tukajšnjim sodiščem, bodo morali odgovarjati za smrt kakih 500 ruskih in poljskih jetnikov, ki so sodelovali pri odkopavanju posmrtnih ostankov nacističnih žrtev v Ukrajini. Iz obtožnice zvemo, da je neka priča, bivši nacistični policijski agent Adametz, na zasliševanju priznal: «Jetniki (že omenjeni Poljaki in Rusi) niso vedeli, da bodo tudi oni likvidirani. Dobivali so obilno hrano in na neki način sprejeli to odvratno delo. Na koncu pa, ko so računali, da bodo osvobojeni, so bili pomorjeni

Ne ve se, koliko je bilo vseh esesovskih funkcionarjev in agentov, ki so sestavljali ogrodje te akcije, kot se tudi ne ve točno, koliko je bilo ruskih in poljskih jetnikov, ki so bili prisiljeni odkopavati ostanke nacifašističnih žrtev. Tudi se ne ve, koliko esesovskih funkcionarjev in agentov iz te skupine je preživelo vojno. Toda preiskovalni sodnik Kurt Tegge, ki je pripravil sedanji proces, ima dokaze, da so se ti sestali v esesovski šoli nekje na Koroškem. Bilo je to v aprilu 1945. leta. Tu so zaprisegli, da ne bodo nikomur zaupali tega, kar so videli in storili. In te obljube so se tudi držali. To nam priča tudi dejstvo, da so Američani sicer ujeli poveljnika skupine Paula Blobela in ga pred 16 leti obsodili na smrt, vendar niso odkrili drugih Blobelovih sodelavcev in šele sedaj, 16 let pozneje, prihajajo pred sodišče trije zločinci, ki so se v razmerah «demokratične» Zahodne Nemčije kar prijetno vključili v normalno življenje, saj je bil do aretacije Krahner zelo spoštovan trgovec, Goldapp ocenjen upokojenec, Drews pa visoko cenjen policijski inšpektor

Skoraj četrt stoletja je zahodnonemška justica potrebovala, da je odkrila prve tri krivce iz te skupine zločincev. Pri tem nam sili v pero misel, kaj bi bilo, če bi Hitler zmagal. Če oblasti «demokratične» Zahodne Nemčije ne najdejo toliko dobre volje, da bi kaznovale tolikšne zločince, potem ima povsem prav Rolf Hochhuth, ki je v svojem delu «Soldaten» zapisal, da bi danes, če bi Hitler zmagal, nihče ne vedel, kaj pomeni ime Auschwitz. Bojimo se, da prihodnja generacija, če bomo šli po tej poti, tudi ne bo vedela pomena tega kraja, kjer so krematorijske peči upepelile trupla šestih milijonov ljudi.

BRITANSKA OBVEŠČEVALNA SLUŽBA ZADNJE ČASE DOŽIVLJA HUDE URE

Razkrili so imena šefov obeh «služb»

Tudi v Angliji prisluškujejo telefonskim pogovorom

LONDON, 19. — Tukajšnji državni in novinarski krogi so danes zelo razburjeni. Danes se je prvič zgodilo, da se neki dnevnik ni držal določenih varnostnih norm in je objavil imena načelnikov obeh britanskih obveščevalnih služb in sicer imena načelnikov slovitih «MI-5» in «MI-6».

Niti v Flemingovih romanih se nikoli ne omenja ime «načelnika» določene «vohunske službe» slovitega Jamesa Bonda. Avtor ga enostavno imenuje «M». S tem hoče avtor poudariti, pa čeprav gre za roman, za produkt njegove fantazije, tradicijo tajnosti, po kateri je treba strogo molčati o tistem človeku, ki je na vrhu določene obveščevalne ali varnostne službe. Davi pa je dnevnik «Daily Evpres» na prvi strani in pod močnim naslovom objavil članek, ki je porušil to staro tradicijo in dogovor med založniki. Štirje milijoni londonskih in angleških bralcev, ki so davi vzeli v roke ta dnevnik, so iz omenjenega članka zvedeli, da je načelnik obveščevalne službe «MI-6» sir Dick Goldsmith-White, načelnik «MI-5», to se pravi načelnik protiobveščevalne službe pa sir Martin Furnival-Jones.

Iz članka omenjenega časopisa zvemo, da so se v uredništvu odločili za objavo te tajnosti zato, ker da bo ameriška revija «Saturday Evening Post», ki ima naklado 7 milijonov izvodov, prihodnji teden objavila članek, v katerem bodo omenjena tudi imena teh dveh funkcionarjev in še marsikaj.

Glasnik britanskega zunanjega ministrstva ter glasnik obeh obveščevalnih ali varnostnih služb nočejo dati za sedaj nobenega komentarja k temu pisanju, ki se ne drži «sistema D», to se pravi nekega prostovoljnega sporazuma med založniki, na osnovi katerega bi se uredništva časopisov, ki bi bila obveščena, da zna biti objava določene vesti škodljiva, držala tega sporazuma odnosno opozorila.

Na seznamu pomembnih osebnosti Velike Britanije najdemo le eno izmed omenjenih gornjih dveh imen, in sicer ime načelnika obveščevalne službe sira Dicka Goldsmitha-Whiteja, za katerega v omenjenem seznamu piše, da je «nameščenec ministrstva zunanjih zadev». Do današnjega dne sta načelnika obeh tajnih služb — obveščevalne in protiobveščevalne službe — po dogovoru med tiskom na eni strani in obveščevalno službo na drugi strani ostala nepoznana, nekakšna funkcionarja brez osebnih podatkov in imen, nekakšni **«dve senci, ki sta iz sence»** vodila niti številnih obveščevalnih mrež obeh služb in podatki, do katerih sta kot načelnika prišla, niso smeli priti v javnost.

V preteklosti so na Angleškem, kot v ZDA, dali v javnost ime enega samega načelnika obveščevalne službe. Bil je to nekdanji direktor «Mi-5» sir Percy Sillitoe, ki pa je bil že 1953 upokojen.

Letos je prišla britanska obveščevalna služba že večkrat na dnevni red. O njej so spregovorili, in to zelo žolčno, tako v parlamentu, kot tudi v tisku. Bilo je to v zvezi z razkritjem načelnika enega najbolj pomembnih centrov, to se pravi v zvezi s škandalom o pobegu šefa centra za vohunstvo v Sovjetski zvezi. Podobno je bilo s člankom, ki ga je objavil že omenjeni «Daily Express», in v katerem je bilo izrečenih veliko obtožb na račun varnostne službe in špijonaže nasploh posebno o vtikanju obveščevalne službe v telefonske pogovore v sami deželi kot tudi v telefonskih povezavah z inozemstvom.

Tako časopis «Daily Express», kot tudi funkcionar obveščevalne službe polkovnik Sammy Lohan, pa sta bila v zvezi z raznimi govoricami in očitki oproščena vsake krivde. Tako se je izrekla posebna komisija, katere naloga je bila, razčistiti vso to kočljivo zadevo. Toda predsednik britanske vlade Harold Wilson, ki ga je pisanje že omenjenega časopisa razjezilo, je odklonil sklepe že omenjene komisije in v zbornici opozoril, da gre za varnost dežele. Po tej izjavi je Lohan dal ostavko .

Bilo je to v letošnjem poletju. V zadnjih tednih pa so skoraj vsi nedeljski časopisi zadali «sistemu D» nove udarce, ker so objavili podrobna poročila o vohunski dejavnosti Kima Philbyja in Georga Blaka za SZ. Dnevnik «Daily Express» v svojem davišnjem uvodniku pravi, da se je načelo tajnosti načelnikov obeh varnostnih služb vedno spoštovalo, hkrati pa se sprašuje, ali se more še držati v tajnosti neka stvar, o kateri se piše v ZDA. To bi bilo preveč, pa čeprav se to želi na račun neke varnosti, za katero pa se drugi ne zmenijo, pravi list.

Članek, ki ga bo prihodnji teden objavila ameriška revija vsebuje izvlečke iz knjige .The Espionage Establishment», ki sta jo napisala ameriška novinarja Wise in Ross, kjer moremo zaslediti tudi telefonske številke dveh tako pomembnih angleških ustanov.

IZ UMETNOSTNIH GALERIJ

Neapeljčan Sarnelli pri Russu

V galeriji Russo se je predstavil neapeljski slikar Sarnelli, s katerim smo se srečali leta 1964 v Rossonijevi galeriji. 21 olj in še 15 risb, temper in akvarelov kažejo, kot nekoč, vse vrline natančne risbe in potrpežljivost dodelanosti, sorodne nekaterim starim nizozemskim mojstrom, ki se jim tudi vsebinsko približuje, čeprav ostaja v današnjosti časa. To pogojuje prikazovanje okolja preprostih ljudi južne Italije, kmetov in pastirjev, ki se pač marsikje oblačijo in žive še kot njih predniki.

Posebno opazno izstopa to v sliki bika, padlega v prepad. Ljudske navade in običaji pa pronicajo z vso silo v velikem olju sežiganja pusta in v neapeljskih glumačih ter pojemajo v malih oljih otrok s papirnatimi zmaji v zraku, v zaljubljenih parih, počivajočih na produ pod obalnimi skalami ali sprehajajočimi se v dežju, v pestrih jadrnicah itd. Značilno je pri tem, da se pojavljajo omenjeni predmeti in ljudje vedno v parih. Tako tudi v večjem olju dečka s parom gazel na širni savani.

Po umetniškem občutju je Sarnelli še zapoznel romantik, ki prikazuje veličastno obširnost prirode, v kateri izginja nepomembna malost človeka. Lovci se izgubljajo med debli visokega drevja, kmetič z ogromno lestvijo se zliva z meglico sredi zasneženega gozda, podobno kot drvar, ki se v mraku greje ob ognjičku pod visokimi skladi lesa. Vtis imamo, da Sarnellija ne osrečuje naša doba ter ji zato skuša uiti v preteklost, ki se zadržuje še na deželi. Morda prav zato le v enem samem olju podaja pogled na mesto, katerega hiše pa se vtapljajo v modrini razdalje.

Vendar pa sproščenost potez v nekaterih monotipijah jasno priča, da slikar ne ostaja brezbrižen klicu likovne sedanjosti Ne sledi mu pa verjetno le zategadelj, ker si je pridobil ustaljenost v popolnosti lastnega slikarskega načina, ki mu je pripomogel do lepih uspehov tudi na osebnih razstavah v ZDA ter lani do zlate kolajne na razstav i cerkvene umetnosti v Neaplju. **MILKO BAMBIĆ**

HOROSKOP

OVEN (od 21.3. do 20.4.) Priložnost za uveljavitev vaših idej. Razpoloženje v družini bo prijetno.

BIK (od 21.4. do 20.5.) Ker boste preveč zavzeti, boste izgubili priložnost. Ne stavite le na enega konja.

DVOJČKA (od 21.5. do 22.6.) Poslovnih zadev ne mešajte z zasebnimi zadevami. Preveč se vežete.

RAK (od 23.6. do 22.7.) Več diplomacije z zelo tenkočutnimi ljudmi. Priznajte, da ste pogrešili.

LEV (od 23.7. do 22.8.) Delali boste načrte za daljšo dobo. Neko staro sovraštvo bo prišlo ponovno na dan.

DEVICA (od 23.8. do 22.9.) Nalagate si preveč dela in si s tem onemogočate izbiro. Nesporazum v družini.

TEHTNICA (od 23.9. do 23.10.) Najprimernejši dan za razčiščenje neke zadeve. Vaše nasvete bodo v družbi sprejeli.

ŠKORPIJON (od 24.10. do 22.11.) Primorani boste spremeniti program dela, ne pa bistva. Več trdnosti bi ne škodovalo.

STRELEC (od 23.11 do 20.12.) Če hočete priti do kraja, bodite bolj odločni. Prijetna vest, ki je niste pričakovali.

KOZOROG (od 21.12. do 20.1.) Utrdili si boste položaj, vendar se ne smete zadovoljiti. Obravnavali boste družinske zadeve

VODNAR (od 21.1. do 19.2.) Vaša intuicija bo sodelavcem v veliko korist. Razširite krog prijateljev.

RIBI (od 20.2. do 20.3.) Danes se ne smete spuščati v tvegane posle. Večer privoščite družini.

RADIO TELEVIZIJA

PETEK, 20. OKTOBRA 1967

Radio Trst A

7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 20.15 Poročila - 7.00 Koledar - 7.30 Jutranja glasba - 11.35 Šopek slovenskih - 12.00 Elektronske orgle - 12.10 Gospodinja nakupuje - 12.20 Za vsakogar nekaj - 13.30 Glasbeno potovanje - 17.00 Mandolinski ansambel - 17.20 Ne vse, toda o vsem - 17.30 Plešite z nami - 18.15 Umetnost in prireditve - 18.30 Slovenski oktet - 19.10 Ivan Cankar: «Lavrin» - 19.25 Glasbila in barve - 20.00 Šport - 20.35 Gospodarstvo - 20.50 Operna glasba - 21.50 Glasba za dobro voljo - 22.15 V svetu jazza - 22.45 Nežno in tiho.

Trst

12.05 Plošče - 12.25 Tretja stran - 13.15 Juke box - 13.40 Pesnik Virgilio Giotti - 13.50 Respighijeve skladbe - 14.30 Domača zgodovina.

Koper

6.30, 7.30, 12.30, 13.30, 14.30, 16.00, 19.15 Poročila - 7.10 Jutranja glasba - 8.00 Prenos RL - 9.15 Trobentač Impallomeni - 11.00 Turistične informacije - 11.30 Današnji pevci - 12.00 in 13.00 Glasba po željah - 13.50 Operna panorama - 14.45 Plošče - 15.30 Od Soče do Drave - 16.30 Dva ruska skladatelja - 17.15 Pesmi - 18.00 in 19.30 Prenos RL - 19.00 Dva orkestra - 22.10 Ansambel Lawson - 22.35 Trio Lorenz.

Nacionalni program

7.00, 8.00, 13.00, 15.00, 20.00 Poročila 8.30 Jutranje pesmi - 9.07 Zvočni trak - 10.05 in 11.00 Dve uri glasbe - 11.30 Baritonist M. Basiola - 12.05 Kontrapunkt - 13.20 Poje Iva Zanicchi - 14.40 in 15.10 Ital. pesmi - 16.00 Spored za mladino - 16.30 Operna glasba - 17.20 Roman - 17.45 Tribuna mladih - 18.15 Glasba za mladino - 19.35 Luna park - 21.15 Simf. koncert.

II. program

7.30, 8.30, 13.30, 14.30, 19.30 Poročila - 8.45 Orkester - 9.40 Glasbeni album - 10.00 Roman - 10.15 Jazz - 10.40 Glasbenik F. Loewe - 11.42 Pesmi desetletja - 14.00 Juke box - 15.15 Mezzosopranistka Horne in basist Hristov - 16.05 Poje Bob Dylan - 16.35 Popoldanski spored - 18.35 Enotni razred - 20.00 Glasba in skeč - 21.00 Z mikrofonom v Chiavari - 21.50 Plesna glasba.

III. program

10.00 Mendelssohn, Liszt in Smetana - 11.00 Beethovnove skladbe - 12.20 Quantz, sonata v treh in Baxov nonet - 12.50 Simf. koncert - 14.30 Tenorist G. Raimondi - 15.30 Mozartove skladbe - 16.40 Stravinski, divertimento - 17.10 Galuppijev koncert - 17.20 Angleščina - 18.15 Gospodarstvo - 18.30 Lahka glasba - 18.45 Z zagrebškega festivala sodobne glasbe - 19.15 Koncert - 20.30 Biologija in hibernetika - 21.00 Življenje don G. Tenorja.

Slovenija

7.00, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 19.30 Poročila - 7.25 Informativna oddaja - 8.08 Glasbena matineja - 8.55 Pionirski tednik - 9.25 Slov. narodne - 9.40 Glasbena šola iz Domžal - 10.15 Pri vas doma - 11.00 Turistični napotki - 11.15 Lahka glasba - 12.00 Na današnji dan - 12.10 Violončelist C. Škerjanec - 12.30 Kmetijski nasveti - 12.40 Valčki in polke - 13.30 Priporočajo vam... - 14.05 Zabavni orkester - 15.20 Napotki za turiste - 15.45 Kulturni globus - 16.00 Vsak dan za vas - 17.05 Koncert po željah - 18.00 Aktualnosti - 18.15 Zvočni razgledi - 18.45 Na križpotjih - 19.00 Lahko noč, otroci! - 19.15 Glasbene razglednice - 20.00 Glasbeni cocktail - 20.30 Slov. zemlja v pesmi - 21.15 Oddaja o morju - 22.10 Iz sovjetske glasbe - 23.05 Literarni nokturno.

Ital. televizija

16.30 Konjske dirke - 17.30 Dnevnik - 17.45 Program za mladino - 18.45 Sopranistka G. Maritati in baritonist R. Cesari - 19.45 Šport in kronike - 20.30 Dnevnik - 21.00 Mlada Afrika - 21.50 Skupno življenje - 23.00 Dnevnik.

II. kanal

21.00 Dnevnik - 21.15 Detektivka: «Recita a soggetto» - 22.40 Kulturne aktualnosti

Jug. televizija

9.40 in 14.50 TV v šoli - 10.40 in 15.50 Angleščina - 11.00 in 16.10 Osnove splošne izobrazbe - 17.05, 20.00 in 22.45 Poročila - 17.10 Vaša križanka - 17.55 Obzornik - 18.15 Koncert za mladi svet - 19.05 Kultura industrijske oblike - 19.40 Aktualna tema - 20.30 Ob obletnici osvoboditve Beograda - 21.15 Preverjeno, min ni — jug. film - 23.05 Predolimpijske igre v Mehiki.

Goriško-beneški dnevnik

RAZLIČNA MNENJA O ŠOLSKI UREDITVI V OBČINI DOBERDOB

Država bo s svojimi finančnimi sredstvi preuredila osnovno šolo na Palkišču

Zgraditev nove šole ne bi bila mogoča zavoljo omejitev, ki jih prinašajo vojaške služnosti - Kako urediti osnovno šolstvo v Jamljah in Dolu

Na zadnji seji občinskega sveta v Doberdobu so po županovih sporočilih, ki smo o njih poročali v včerajšnji številki, prešli na obravnavo točk dnevnega reda, med katerimi je bila na prvem mestu ureditev osnovne šole na Palkišču, ki bi bila izvršena v celoti z državnim prispevkom na podlagi zakona 641. Po predračunih iz leta 1959 bi za popravilo strehe, poda, zapiral, namestitev centralne kurjave in drugega potrošili 7,5 milijona, preneseno v sedanje cene pa bi se strošek zvišal vsaj še za en milijon lir.

O predlogu se je razvila obsežna diskusija o šolskih razmerah v doberdobski občini in še zlasti v zaselkih Dol in Palkišču, so svetovalci iz tega kraja dejali, da je poslopje zgrajeno na osojni strani ter se pozimi skoraj ves dan okoli šole zadržuje slana. Nekateri svetovalci so predlagali gradnjo nove šole, češ da nove gradnje manj stanejo kakor krpanje starih šol. Drugi so pripomnili, da za novo šolo ne bodo dobili gradbenega dovoljenja, kot ga ni dobil župnik, ki je na Palkišču hotel zgraditi cerkev. Ob tej priliki je pogovor nanesel na potrebo po združevanju šol, češ da se v večjih šolah dosežejo boljši uspehi.

Nekateri so bili mnenja, da bi za obe vasi imeli samo eno šolo v Jamljah, kjer bi poučevale vse učne moči, spet drugi pa so bili za ohranitev obeh šol, tako da bi imeli po dva razreda v eni in dva razreda v drugi šoli, predlog, ki je najbolj realen ter najbolj ustreza učnim potrebam teh krajev. Zlahka bi imeli prvi in drugi razred v Jamljah ter tretji in četrti v Dolu, ali pa obratno; k eni ali drugi šoli pa bi dodali še peti razred, tako da bi imela ena učna moč dva razreda. Vsekakor bo občinska uprava do 7. novembra vložila prošnjo za popravilo šole, pozneje pa bodo imeli občinski možje ob sodelovanju sindikata slovenskih šolnikov ter slovenskih kulturnih in političnih predstavnikov dovolj časa, da poiščejo najbolj primerno rešitev, ki bo zadostila narodnoobrambnim in pedagoškim potrebam. Za popravilo stare šole je glasovalo deset svetovalcev, dva pa sta glasovala za novo šolo.

Ker smo že pri šolah v doberdobski občini, naj omenimo še težnjo, ki se je pojavila v začetku tega leta, da bi Doberdob zahteval zase nižjo srednjo šolo. Pozne je se je razširila govorica, katere izvora nismo mogli dognati, naj bi odprli enotno nižjo srednjo šolo v Zagraju, v katero naj bi zahajali otroci s Krasa in iz Sovodenj. Kdor je začel širiti takšne vesti, prav gotovo ni želel dobrega našim šolam, ki smo jih dobili po toliko letih in za ceno toliko žrtev. Kot smo jih vedno branili, jih moramo tudi danes, ker nekaterim niso pri srcu.

ZA RAZVOJ TURIZMA V MANJŠIH KRAJIH

Deželni prispevki za izboljšave v tujskih sobah in restavracijah

Prošnje je mogoče preko občin oddati najkasneje do 30. novembra letos

Deželna uprava je 24. avgusta letos sprejela zakon, ki nosi številko 21 ter je bil objavljen v uradnem biltenu od 5. septembra, s katerim je pripravljena z denarjem sodelovati pri izboljšavah zasebnih tujskih sob in restavracij, da bi te pomagale turističnemu razvoju. Dežela namerava pomagati tistim javnim lokalom, ki so locirani v manjših središčih ali v vaseh večjih občin, ki jih je smatrati za avtonomne enote.

Prvi del zakona se nanaša na nepremičnine javnih lokalov s tujskimi sobami (v skladu z zakonom 1.111 od 16. junija 1939). Prispevki deželne uprave bodo izplačani za izboljševalna dela v tujskih sobah kakor tudi za modernizacijo in okrepitev ustreznih služb in sanitarno-higienskih naprav.

Drugi del zakona govori o nepremičninah v restavracijah, gostilnah, bifejih, gostilnah s kuhinjo in podobnih lokalih. Dežela bo pomagala pri izboljšanju ali obnovi opreme lokalov, modernizaciji in večanju zmogljivosti ter še prav posebno pri izboljšanju sanitarnih in higienskih naprav v lokalu in kuhinji.

Katerokoli že začeto delo pri natečaju ne bodo upoštevali. Prispevek deželе za dela pri urejevanju tujskih sob ne bo presegal 50 od sto stroška, ki ga smatrajo za dopustnega, ter bo znašala vsota največ pol milijona lir; prispevki deželе za urejevanje obednic ne bodo večji od 25 od sto dovoljene vsote (največ en milijon lir).

Prošnje naj kandidati pošljejo preko občine, pod katero spadajo, na deželno odborništvo za turizem in prevoze; napisane naj bodo na kolkovanem papirju za 400 lir ter jih izročijo najkasneje do 30. novembra letos.

Prošnjam morajo priložiti več dokumentov: finančni načrt, opis del, podroben predračun ter načrt opravljenega dela, prepis ali fotokopijo obrtnice PS, izjavo prosilca, da ni deležen drugih prispevkov za predvideno delo, sporočilo prosilca, katera oseba je dala dovoljenje za delo in da bo lokal odprt vsaj tri leta. Vse priloge morajo biti v originalu, na kolkovanem papirju za 400 lir, v dvojniku pa na nekolkovanem papirju; izjema je opis del, katerega original je lahko na navadnem papirju.

Ker bo sestava prošenj ter izdelava prilog zahtevala precej stroškov, naj se vsakdo, ki ga deželni zakon zanima, zglasi v občinskem tajništvu, kjer bo mogel pregledati vse obrazce, ki jih bo priložil, da se bo lažje orientiral ter prejel deželni prispevek.

OKRAJNO SODIŠČE V GORICI

Barvilo v stekleničkah s pijačo je bilo v skladu z veljavnimi predpisi

Šofer iz Pevme oproščen zaradi pomanjkanja dokazov - V Števerjanu se je vozil z motociklom brez vozniškega dovoljenja

Goriški okrajni sodnik dr. Bassi je imel včeraj dopoldne v razpravi tri zadeve. Pri prvi je bil na zatožni klopi goriški sodavičar Romeo Bacchetti iz Drevoreda Virgilio 6, pod obtožbo, da je proizvedel in postavil v prodajo 200 steklenic brezalkoholne pijače «Spuma marina», ki je vsebovala barvno primes E 151, ki ni bila navedena na etiketah.

Obtoženec je pojasnil, da je kupil predpisano barvilo pri podjetju Briguglio in sicer dvakrat dne 10. junija in 5. decembra 1966. Navedbe s prve fakture je dal napisati tudi na etiketo, druga pošiljka pa je bila nekoliko drugačna ter je imela tudi drugačno navedbo, ki jo je pri svoji kontroli ugotovil pokrajinski zavod za preizkuševanje. Sodnik je upošteval njegove argumente ter obtoženca oprostil ker ni zakrivil kaznivega dejanja. Branil ga je odv. Cossa.

Pri drugi razpravi se je moral zagovarjati 45-letni šofer Alojz Komauli iz Pevme št. 13. Dne 2. septembra letos okrog 20.20 ure so ga namreč ustavili karabinjerji v Ul. Duca D'Aosta, ko se je peljal s fiatom 600, ugotovili so, da je bil vinjen ter ga prijavili sodišču. Komauli je včeraj sodniku pojasnil, da ni bil takrat pijan, ampak samo zelo truden. Malo prej se je vrnil v Gorico s težkim tovornjakom s katerim je bil na vožnji dve noči in tri dneve. Ko je spravil tovornjak v garažo, je spil dva kozarca vina v bližnji gostilni ter se nato odpravil z avtom proti domu. Sodnik ga je oprostil zaradi pomanjkanja dokazov. Uradno ga je zagovarjal odv. Mayo.

Ker ni imel voznega dovoljenja, se je moral zagovarjati 18-letni Fulvio Antonelli iz Gorice, Ul. Torriani 31. Dne 10. septembra letos, ob 21.30 uri so ga na Dvoru v Števerjanu ustavili tamkajšnji karabinjerji, ko se je vozil z motociklom Ducati 125, ne da bi imel vozno dovoljenje. Motocikel je bil last prijatelja Elia Tomizze iz Gorice, Ul. Br. Sassari 45, ki mu ga je posodil ne da bi vedel, da Antonelli nima voznega dovoljenja. Sodnik ga je včeraj obsodil na 40 dni pripora in 10 tisoč lir globe, pogojno in brez vpisa v kazenski list.

Drž. tož. Odv. Cossa in Mayo; sodnik dr. Bassi; zapisnikar Nodetti.

V tovarni se je ponesrečila

Ko je včeraj popoldne 50-letna Floriana Sanita iz Gorice Ul. Seminario 12 jemala vezane plošče iz stroja v podjetju SILES, se je ranila na sredincu desne roke. Zatekla se je ob 18 v civilno bolnišnico, kjer so ji nudili prvo pomoč. Okrevala bo v sedmih dneh.

Prva žrtev mraza v Kanalski dolini

Mrzel val, ki je včeraj zajel tudi Kanalsko dolino, kjer je ponoči toplomer pokazal nič stopinj, je zahteval svojo prvo žrtev. Zaradi zastoja v krvnem obtoku je prejšnjo noč postalo slabo 57-letnemu Michelu Eichleitnerju iz Bele peči. Na poti je padel in ker ni bilo nikogar v bližini, da bi mu lahko pomagal je v hladni noči zmrznil.

Nov sedež PSU v Ločniku

V nedeljo dopoldne bodo v Ločniku uradno otvorili novi sedež PSU v Ul. Gorizia 21. K otvoritvi so povabili državnega podtajnika Ceccherinija, poslanca Fortuno in Zuccallija ter socialistične predstavnike krajevnih ustanov, med katerimi je tudi pokrajinski odbornik Waltritsch. Po otvoritvi bo občni zbor članov sekcije, na katerem bodo razpravljali o goriškem gospodarstvu v okviru deželnega načrtovanja.

Jutri enodnevna stavka lesnih delavcev

Sindikalni organizaciji lesnih delavcev CGIL in CISL sta proglasili za jutri, soboto, 21. oktobra 24-urno stavko vseh delavcev lesne stroke v goriški pokrajini, da bi podprli zahteve sindikalnih organizacij na pogajanjih z delodajalci za obnovitev vsedržavne delovne pogodbe. Lesni delavci so tudi med zadnjimi stavkami za obnovitev delovne pogodbe pokazali popolno enotnost, ne da bi delodajalci upoštevali tega duha in pristali na spravne predloge sindikatov.

Sindikati želijo prisostvovati pogovoru o usodi SOLVAY

Pokrajinska tajništva CGIL, CISL in UIL so telegrafsko obvestila predsednika dežele Berzantija, odbornika Marpillera ter župana Tržiča Romanija, da hočejo prisostvovati pogovorom na deželni ravni s predstavniki družbe SOLVAY, ker sodijo, da je neodložljiva avtonomna prisotnost delavskih sindikatov.

Danes popoldne se bodo sestali predstavniki stroke kemiških delavcev treh sindikalnih organizacij, da znova preučijo razmere v SOLVAY ter sprejmejo odločitve glede prihodnjih akcij.

Pokrajinski kongres KD 12. novembra v Gorici

Na zadnjem sestanku sekcije KD v Gorici so se pogovarjali o pripravah na pokrajinski kongres, ki bo 12. novembra. Poudarili so potrebo po izgradnji novega sedeža Zelenega križa ter odobrili dejavnost občinskih svetovalcev, ki so podprli stališče predstavnikov stranke v odboru glede vsebine natečaja za izdelavo idejnega načrta nove deželne palače, ki naj bi se zgradila čimprej in ob primernem nadzorstvu, da bo vredna našega mesta.

Komisija za doraščajočo mladino pri Slovenski kulturno gospodarski zvezi priredi med božičnimi počitnicami enotedensko zimovanje v Zgornjih Gorjah pri Bledu. Prijavijo se lahko otroci od 8. do 15. leta. Vpisovanje otrok vsak dan v uradnih urah na sedežu SKGZ v Ul. Ascoli 1.

Kino

Gorica

VERDI. 17.15: «Il tigre», V. Gassman in E. Parker. Italijanski barvni film.

CORSO. 16.30: «Ti ho sposato per allegria», M. Vitti in G. Albertazzi. Italijanski barvni film. Zadnja predstava ob 22.

MODERNISSIMO. 17.00: «La donna di sabbia», Eiyi Okada in Kyoko Kishida. Japonski črnobeli film; mladini pod 18. letom prepovedan

CENTRALE. 17.30—21.30: «Granada addio», Claudio Villa in S. Martin. Italijanski kinemaskope v barvah.

VITTORIA. 17—21.30: «PT 109 — posto di combattimento», Clift Robertson in J. Gregory. Ameriški kinemaskope v barvah.

Tržič

AZZURRO. 17.30—22: «Attentato ai tre grandi», Horst Frank in A. Valerie. Kinemaskope v barvah.

EXCELSIOR. 16—22: «La via del West», Kirk Douglas, Richard Widmark, v kinemaskopu in barvah.

PRINCIPE. 17.30—22: «L'avventuriero», A. Quinn in R. Schiaffino. Barvni film.

S. MICHELE. 19—22: «Comando dei disperati», B. Rooney in V. Scott.

V RONKAH

Danes ves dan in ponoči je odprta v Ronkah lekarna dr. MATTITI, Vermegliano, Drevored Garibaldi 3 — tel. 75046.

DEŽURNE LEKARNE

V GORICI

Danes ves dan in ponoči je odprta lekarna D'UDINE — Ul. Rabatta 18 — tel. 21-24.

V TRŽIČU

Danes ves dan in ponoči je odprta v Tržiču lekarna «ALLA SALUTE» dr. Fabbris, Ul. Cosulich 103 tel. 72480.

Šport Šport Šport

RUSKO KEGLJANJE 10. SŠI

Naslov je ostal predstavnikom Gaje

Sinoči zmaga B ekipe Škamperla pred Cankarjem

Včeraj se je zaključilo tekmovanje v ruskem kegljanju 10. slovenskih športnih iger. Sinoči je na tekmovanju na stadionu «Prvi maj» dosegla najboljši rezultat B ekipa Škamperla, ki pa ji vseeno ni posrečilo doseči znamke, ko so jo postavili predvčerajšnjim člani drugega moštva Gaje. Društvo iz Padriča in Gropade je tako osvojilo nove lovorike.

Izid včerajšnjega tekmovanja v ruskem kegljanju je naslednji:

1. Škamperle B 29 točk
2. Cankar 28
3. Škamperle A 28
4. Škamperle C 27
5. Breg 25
6. Kras 24
7. Škamperle Č 22

Konečna lestvica

1. GAJA B 30 točk (Silvan Grgič, Karel Kalc, Alojz Žagar)
2. SOKOL A 29 točk (Josip Širca, Karel Grobiša, Josip Dobrila)
3. SOKOL C 29 točk (Mario Pertot, Drago Širca, Viktor Ukmar)
4. ŠKAMPERLE B 29 točk (Germano Fonda, Marko Lah, Ludvik Zajec)
5. GAJA D 29 točk (Rafko Grgič, Aleksander Mužina, Albin Mikovič)
6. CANKAR 28 točk (Rado Rauber, Breda Rauber, Mario Magajna)
7. ŠKAMPERLE A 28 točk (Olga Pavletič, Jože Jelerčič, Učo Jurkič)
8. GAJA C 27 točk (Vinko Grgič, Silvester Grgič, Josip Žagar)
9. ŠKAMPERLE 27 točk (Alojz Abram, Niko Škamperle, Emil Gombač)
10. SOKOL E 27 točk (Dušan Gruden, Marcel Franco, Angel Caharija)

Sledijo še: Gaja A, Sokol B, Sokol Č 26, Breg A 25, Kras 24.

VČERAJ V KOPRU

Olimpija 4 Koper 0

V četrtfinalni tekmi nogometnega pokala Jugoslavije na področju Slovenije je nogometno moštvo ljubljanske Olimpije premagalo danes v Kopru istoimensko enajsterico slovenske lige 4:0 (2:0).

* * *

BOLOGNA, 19. — Enajsterica Bologne bo 15. novembra nastopila v prvi tekmi II. kola za pokal sejemskih mest proti zagrebškemu Dinamu na lastnem igrišču. Povratna tekma bo 22. ali 29. novembra.

KOŠARKA

DOBERDOB - CRDA 50:38 (14:28)

V okviru priprav za nedeljsko košarkarsko tekmo športnih iger je Doberdob odigral prijateljsko srečanje z mladinsko peterko CRDA. Doberdobski košarkarji so premagali nasprotnike z rezultatom 50:38. Prvi polčas se je zaključil v korist domačinov, ki so z lahkoto razpolagali z Doberdobci, ki se nikakor niso znašli, saj so prvič nastopili skupaj.

Včerajšnja trening tekma je bila izredno koristna za Doberdobce, ki so tako preizkusili svoje sile pred nedeljsko četrtfinalno tekmo z Domu Rojanom. V prvem polčasu se doberdobski košarkarji nikakor niso znašli in so gladko klonili nasprotniku. V drugem delu igre pa so bolj organizirano zaigrali in predvsem mladi Marušič je z lepimi prodori nanizal celo vrsto košev.

Doberdob je nastopil z naslednjo postavo: Marušič (34), Prinčič (12), Marij Gergolet, Peric (2), Pelico in Lakovič (12).

PREDOLIMPIJSKE IGRE V CIUDAD MEXICU

Na 800 m zmaga Vere Nikolićeve

Izenačen svetovni in nov evropski rekord Ter Ovanesiana, Cerar četrti

CIUDAD, MEXICO, 19. — Vera Nikolićeva je danes zmagala v teku na 800 m. Vse ostale tekmovalke so precej zaostale za Jugoslovanko. Italijanka Paola Pigni, ki je v predtekih zabeležila najboljši čas, je bila šele četrta.

Najboljši rezultat predolimpijskih iger v Mehiki je brez dvoma dosegel sovjetski skakalec v daljino Igor Ter Ovanesian, ki je z 8,35 m izenačil svetovni rekord Američana Ralpha Bostona. Istočasno pa je Ter Ovanesian zabeležil nov evropski rekord v skoku v daljino.

Ostali zmagovalci v atletskih panogah so naslednji: Gamoudi (Tunizija) na 5000 m, Bodo Tummler (Zah. Nemčija) v teku na 1500 m, kjer je bil Italijan Finelli tretji in Mary Rand (Velika Britanija) v teku na 80 m zapreke.

Italija pa je danes slavila zmago v dirki na 100 km ekipno na kronometer. Flavio Martini, Vittorio Marcelli, Giovanni Bramucci in Benito Pigato so progo prevozili povprečno hitrostjo 46,153 km na uro. Drugo mesto so zasedli Svedi, tretje Vzhodni Nemci, četrto pa Španci.

V orodni telovadbi je zlata medalja pripadla sovjetskemu predstavniku Sergeju Damidovu, srebrno na Japoncu Akinoriju Nakayamu, bronasta za Yukiu Endi (Japonska). Prvi si je nabral 115,30 točk, drugi 114,95, tretji 114,70. Četrto mesto pa je pripadlo Ljubljančanu Miru Cerarju, ki je s 114,10 točkami pustil za seboj Viktorja Lisickega (SZ) in Japonca Takeshi Kata.

Ekipno pa so zmagali Japonci s 572,40 točkami pred SZ (568,10) in ZDA (534,30).

SKLEPI AVTOMOBILSKEGA KLUBA

ČLANARINA ZA LETO 1968 OSTANE NESPREMENJENA

Prihodnji mesec razstava avtomobilskih novosti v Gorici

Upravni odbor avtomobilskega kluba v Gorici je imel v sredo zvečer sejo, na kateri je proučil vrsto problemov.

Najprej so ugotovili dober uspeh «operacije žarometi», ki ga je klub organiziral v Gorici in Tržiču. Pogovorili so se tudi o akciji za nove člane, ki se bo začela 1. decembra. Članarina ostane nespremenjena po 6.500 lir letno za 365 dni od vplačila. Družinski člani plačajo po 5000 lir, lastniki še enega avta pa dodatnih 2500 lir.

Letos bodo med starimi in novimi člani izžrebali kot nagrado avto fiat 500 po vsej verjetnosti prihodnjega aprila ob dnevu avtomobilista na Trgu Battisti. Pri vpisu ali obnovi članarine bodo člani deležni tudi drugih manjših daril; med drugim bodo dobili termovko od pol litra in enkratno brezplačno pranje avtomobila v Ul. Roma. V nedeljo 19. novembra bodo tudi letos organizirali na Trgu Battisti razstavo zadnjih avtomobilskih novosti, pri kateri bodo sodelovale najvažnejše avtomobilske tovarne.

Obsežne priprave na praznovanje 4. novembra

Letošnjemu dnevu oboroženih sil in borca nameravajo v Gorici dati večji poudarek kot doslej. Na včerajšnjem sestanku na prefekturi so namreč ustanovili poseben mešani odbor, sestavljen iz predstavnikov civilnih in vojaških oblasti, ki bo preučil vse možne pobude, da bi popolnoma uspele manifestacije ob proslavi 4. novembra.

Sestanek je vodil podprefekt Palisi, prisostvovali pa so mu poleg civilnih in vojaških oblasti tudi predstavniki Lege Nazionale, bojevniških organizacij in drugih ustanov in organizacij.

Pokrajinska razstava «hobby za poletje»

V prostorih Stella mattutina v Gorici bodo v nedeljo odprli razstavo «hobby za poletje», ki bo ostala odprta do 5. novembra. Otvoritev bo ob 10.30 uri in ob tej priliki bodo razdelili nagrade zmagovalcem iz posameznih kategorij

Prispevajte za DIJAŠKO MATICO!

SPORED TEKMOVANJ

DANES BLIŽANJE

Tekmovanje v bližanju bo danes, 20. (izločilni del) in jutri, 21. t.m. ob 20.30 na stadionu «Prvi maj».

* * *

Jutri bo ob zaključku tekmovanja v bližanju podelitev kolajn zmagovalcem v ruskem kegljanju in v planinsko-orientacijskem pohodu.

ODBOJKA ČLANICE

V nedeljo, 22. oktobra:
stadion «Prvi maj»
15.00 ŠKAMPERLE A—ZARJA (sodnik Morpurgo)
15.30 BARKOVLJE — ŠKAMPERLE B (sodnik Lovriha)
16.00 BREG — OPČINE (sodnik Pertot)
16.30 CANKAR — SOKOL (sodnik Dougan)
Sobota, 28. oktobra
stadion «Prvi maj»
20.30: Zmag. tekme ŠKAMPERLE A — ZARJA proti zmag. BARKOVLJE — ŠKAMPERLE B
21.30: Zmag. tekme BREG — OPČINE proti zmagovalcu tekme CANKAR — SOKOL
21.30: finale za 3. mesto
Sobota, 4. novembra
stadion «Prvi maj»
14.00: finale za prvo mesto

ODBOJKA MOŠKI

Četrtek, 26. oktobra:
stadion «Prvi maj»:
20.30: BREG A — GAJA
21.00: KRAS — ZARJA
21.30: ŠKAMPERLE A — CANKAR B
Sreda, 1. novembra:
stadion «Prvi maj»:
20.30: Zmag. tekme BREG A—GAJA proti zmag. tek. KRAS — ZARJA
21.00: Zmag. tekme ŠKAMPERLE A — CANKAR B proti BARKOVLJE B
21.30: Finale za tretje mesto
Sobota, 4. novembra ob 15. uri
15.00: Finale za prvo mesto

ODBOJKA MLADINKE

Sobota, 4. novembra:
stadion «Prvi maj»
9.00: Finale za prvo mesto: CANKAR A - OPČINE

ODBOJKA MLADINCI

Sobota, 4 novembra ob 10. uri
Finale za prvo mesto: SOKOL — KRAS

* * *

Prireditelj si pridrži pravico menjati urnik po potrebi.

ILJA ERENBURG

SREČANJA S SODOBNIKI

(Odlomki iz knjige «Ljudje, leta, življenje»)

Max Jacob

Kmalu si je Max moral prišiti rumeno zvezdo — bil je Žid. Pisal je prijateljem otožna pisma — vedel je, kaj ga čaka. Nekoč ga je obiskal Paul Eluard, udeleženec odporniškega gibanja: hotel je povedati Jacobu, kaj vse mu dolguje mlada francoska poezija

Januarja 1945. leta je pariški radio prinesel vest, da so Nemci ubili Maxa Jacoba. Kasneje sem zvedel za podrobnosti njegove smrti. V začetku 1944. leta so Nemci odpeljali Maxa v zbirno taborišče Drancy. Od tam so Žide odgnali v Auschwitz (kjer so pomrli vsi Jacobovi sorodniki). Max je bil star 68 let. Zbolel je in umrl v Drancyju. Tisti, ki so se bili rešili iz taborišča, so pripovedovali, da je umiral dostojanstveno in da si je prizadeval ohrabriti druge.

Max Jacob je prevajal moje pesmi, polne skrunjenja svetinj, potem pa je molil k materi božji.

Fernand Lèger

Fernand Leger je prišel z bojišča na običajni šestdnevni dopust in mi pokazal risbe, ki jih je bil naredil v rovih. Jaz nisem umetnostni kritik, niti ne pišem knjige o slikarstvu. Želim se samo obrniti nazaj in pogledati v prihodnost. Navedel bom zdaj tisto, kar sem bil pisal o Legerjevih vojnih risbah 1916. leta. To ni ocena umetnostnega zgodovinarja, temveč pričevanje sodobnika: «Leger je prinesel z bojišča mnogo risb. Risal je v času kratkih premorov, v zemljankah, včasih v rovih. Nekatere risbe so zmočene, nekatere strgane. In vse na drugačnem papirju. Čudne in skrivnostne risbe. Da, tega nisem nikoli videl, toda meni se zdi, da sem prav to gledal in samo to videl. Leger je kubist, včasih shematičen, včasih preprosto prestraši gledalca s prekinjenostjo vsega, kar vidimo, toda zato je pred menoj podoba vojne. V njegovih risbah ni ničesar osebnega, ni niti Francozov ali Nemcev — temveč preprosto ljudje, morda pa celo ljudi ni, ljudje so podrejeni strojem. Vojaki v čeladah, konjski zadki, dimniki poljskih kuhinj, kolesa topov — vse to so detajli nekega mehanizma. Barv ni: tako topovi kot vojaški obrazi izgubljajo v vojni svojo barvo. Ravne črte, površine, risbe, podobne načrtom, ničesar samovoljnega ali omamno nepravilnega. V vojni ni mesta za sanjarjenje. Vojna je dobro oskrbovana tovarna za uničevanje človeštva. Ti listi-risbe so v bistvu odlomki načrta, ki jih je bil narisal dobrodušni človek iz Normandije, Fernand Leger...»

Spomnjam se nekega večera. Sedeli smo v «Rotondi». Leger je hotel, da bi se pogovarjali, lokal pa so med vojno zapirali ob desetih. Kupili smo vina in odšli v njegov atelje. Njegova prva žena Jeanne, lepa in vedno pripravljena na smeh, je veselo čebljala. Prinesla je čaše in konserve. Leger je nenadoma prenehal biti vesel: spomnil se je, kako je konserve odpiral z bajonetom, oškropljenim s krvjo. Ko pa je popil vino, je postal živahen in začel je pripovedovati: «Tam, na bojišču sem srečal resnične ljudi. Koga pa sem poznal pred vojno? Apollinaira, Arhipenka, Cendrarsa, Picassa, Modiglianija, Maksa in tebe. Tam pa sem videl običajne ljudi. Ti tudi drugače govore. Ko sem jim povedal, da sem slikar, so, veš, mislili, da sem soboslikar. Vidite, na to je človek lahko ponosen, to ni naša «Rotonda»!»

Leger je kasneje pogosto govoril, da je bila vojna prelomni trenutek v njegovem življenju in da mu je pomagala najti samega sebe. Govoril je celo, da je šele po vojni začel delati samostojno.

Z Legerjem sem se seznanil mnogo pred začetkom vojne. V tistem času je stanoval v «La ruche», poleg Chagalla in Arhipenka. To je bil čas razcveta kubizma, katerega vpliv je bil tako velik, da je celo Chagall, pesnik beloruskih mestec, mnogo jemal od slikarjev, ki so izdelovali napise frizerskih salonov ali prodajaln sadja; celo sam je za kratek čas omahoval.

Leger se je v tistem času družil s kiparjem Arhipenkom, ki je prav tako postal kubist. Gleizes in Metzinger sta pojasnjevala filozofski in estetski pomen kubizma, govorila sta o poglabljanju Cezanna, o nujnosti razbitja forme. Ko sem vprašal Arhipenka, zakaj imajo njegove ženske kvadrataste obraze, se je smehljal in odgovoril: «Hm... prav zato...» Nekoč sem ostal, da bi prenočil v njegovem ateljeju, popili smo preveč jabolčnika. Prebudil sem se, ko je sonce že začelo greti. Arhipenko je še krepko spal. Nisem ga hotel buditi in leže na tleh sem opazoval njegove kipe. Zdeli so se mi kot nekakšni hibridi: oženil se je bil hudič s šivalnim strojem. Počasi sem pobegnil na ulico in se strahotno razveselil, ko sem zagledal klošarja, ki je nekaj brskal po zaboju za smeti. Kubizem me je hkrati privlačeval in plašil.

Leger je bil v tistem času prepričan kubist. Primerjam njegova dela iz 1913. in 1918. leta in po mojem mišljenju ni ostrih razlik. Na splošno vzeto, v Legerjevem ustvarjanju ni bilo ostrih preobratov. Bil je zelo stanoviten, nikoli ni odstopal od svoje preteklosti, ljubil je in cenil svoje stare prijatelje. Leta 1919 je najel atelje v ulici Notre-Dame-des-Champs in tu ustvarjal kakih štirideset let.

Leger je pravil, da je bil v vojni videl resnične ljudi, da se je z njimi spoprijateljil, toda ti ljudje so v njegovih risbah podobni detajlom kakega strahotnega stroja.

Leger ni bil nič podoben svojemu slikarstvu. Ni bil tudi podoben stalnim obiskovalcem «Rotonde». V njegovi podobi je bilo nekaj skupnega z naravo. Verjetno se je odražalo poreklo, detinstvo — zelena Normandija, jablane, krave, kmečka družina. Leger je imel velike roke, bil je visok, močnih kosti in časnih gibov. Zdel se mi je kot kip, samo ne iz kamna, pač pa več iz toplega, živega drevesa.

Majakovski, ki je bil pri Legerju 1922 leta, je pisal: «Leger je umetnik, o katerem z določene višine govore prosvetljeni poznavalci francoske umetnosti. Name pa je naredil močnejši in najprijetnejši vtis. Temeljni videz resničnega umetnika-delavca, ki na svoje delo ne gleda kot na božje poslanstvo, temveč kot na zanimiv in potreben poklic enak drugim poklicem v življenju.»

To je bilo obdobje Lefa, konstruktivizma, želje, da se pesmimi uničili poezijo. V drugem delu svoje knjige nam je povedoval o tragičnem dvoboju Majakovskega z umetnostjo. A Leger se je obdržal — imel je čudežno močne noge in dobro zdrav razum. Kadar sem prihajal v zenit svoje krize, sem pogledoval Legerja, če pa ni bil v Parizu, sem mislil nanj: njegova vitalnost je pomagala tudi drugim živeti.

Ne vem, od katerih «proslavljenih poznavalcev» je bil Majakovski slišal omalovažujoče sodbe o delih Fernanda Lega. Za razliko od drugih obiskovalcev «Rotonde» je Leger zlahka našel ljudi, ki so ga cenili. Že 1912 leta je podpisal pogodbo s trgovci s slikami. Seveda je tudi sam kot umetnik imel svojo dramo, toda ne takšno kot Modigliani ali Soutine. Legerja so kupovali ljubitelji slikarstva, sam pa je sanjal o freskah, keramiki, o skupnem delu z arhitekti — o umetnosti za vse. Mnogo pred Corbusierovim «esprit nouveau» mnogo pred našimi lefovci je Leger govoril o umetnosti, povezani z industrijo.

Pa vendar je Fernand Leger, za razliko od lefovcev, pripisoval samostojni pomen umetnosti: ko je 1922 leta odgovoril na anketo revije «Stvar», je Leger pisal: «Slab umetnik kopira stvar in ostaja v sferi primerjanja. Dober umetnik slika stvar in je v stanju ekvivalentnosti.. Jaz sem slikar in nesmiselno je prizadevati si prenesti na ravno površino oblike telesa. Zato sem zapustil stvari. In vzel svinčnik...»

(Nadaljevanje sledi)

UREDNIŠTVO: TRST — UL. MONTECCHI 6, II., TELEFON 93-808 in 94-638 — Poštni predal 559 — PODRUŽNICA: GORICA: Ulica 24 Maggio 1/I Telefon 33-82 — UPRAVA: TRST — UL. SV FRANCIŠKA st 20 — Telefon 37 338, 95-823 — NAROČNINA: mesečna 800 lir — vnaprej četrtletna 2.250 lir, polletna 4.400 lir celoletna 7.700 lir — SFRJ posamezna številka v tednu in nedeljo 50 para (50 starih dinarjev), mesečno 10 din (1.000 starih dinarjev), letno 100 din (10.000 starih dinarjev) — Poštni tekoči račun. Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — SFRJ: AD T. DZS. Ljubljana. Stari trg 3/1, telefon 22-207 tekoči račun pri Narodni banki v Ljubljani — 501-3-270/1 — OBJAVE: Cena oglasov: Za vsak mm v širini enega stolpca: trgovski 150, finančno-upravni 250, osmrtnice 150 lir — Mali oglasi 40 lir beseda — Oglasi sprejemajo goriške pokrajne se naročajo pri upravi. — Iz vseh drugih pokrajin Italije pri «Società Pubblicità Italiana» — Odgovorni urednik: STANISLAV RENKO — Izdaja in tiska Založništvo tržaškega tiska Trst